

The page features a decorative graphic consisting of three blue circles of varying sizes, each composed of concentric circles in different shades of blue. These circles are arranged vertically and are connected by thin, light blue lines that extend from the top-left and bottom-right corners of the page towards the circles.

Til KTO's medlemsorganisationer

Bestyrelsens evaluering af OK-08

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	3
1.1. Læsevejledning.....	3
2. Forhandlingsgrundlag	3
2.1. Forberedelse af forhandlingsmodel for OK-08	3
2.2. Ændret forhandlingsstruktur på arbejdsgiversiden, herunder øget koordinering	5
2.3. Forhandlingsaftale, herunder 2 delegerationer og 1 forhandlingsresultat	6
2.4. Køreplanerne	8
2.5. 3-partsaftaler.....	10
2.6. Politisk indblanding mv.	12
3. Kravsudtagelsen	13
3.1. Forberedelse af komplicerede emner mv.....	13
3.2. KTO's krav	14
3.3. Præcisering af KTO's krav	15
3.4. KL's og RLTN's krav	17
4. Forhandlingsforløbet – KTO	18
4.1. Forhandlingstilrettelæggelse og delforlig	18
4.2. Forhandlingsafvikling – politisk	21
4.3. Forhandlingsafvikling – teknisk	22
4.4. Forhandlingsaftalen i praksis	23
4.5. Konfliktforberedelse	25
5. Organisationernes forhandlinger – den omvendte model	27
5.1. Forberedelse og gennemførelse af organisationernes forhandlinger.....	27
5.2. Koordinering af organisationernes forhandlinger	29
6. Forhandlingsresultat	30
6.1. KTO-forliget	30
6.2. Størrelse og fordeling af den forhandlingsmæssige ramme.....	33
6.3. FOA og BUPL i konflikt	35
7. Samarbejdet med CFU	38
8. Pressen	39
9. Sundhedskartellet	40
10. Afslutning – fremadrettet spørgsmål	41

1. Indledning

I forbindelse med afslutningen af overenskomst- og aftaleforhandlingerne udarbejder KTO's forhandlingsudvalg og bestyrelse en evaluering af forhandlingsforløbet og forhandlingsresultatet mv.

I dette notat er der foretaget en bagudrettet evaluering af OK-08 forløbet, resultat mv. På baggrund heraf er opstillet en række spørgsmål, som det vil være relevant at drøfte på et senere tidspunkt i KTO's forhandlingsudvalg og bestyrelse, når den fremadrettede forhandlingsmodel mv. for OK-11 skal tilrettelægges.

Med forhandlingsforløbet ved OK-08 er det åbenbart, at der har været et helt specielt forhandlingsforløb, og at der blandt organisationerne i KTO på nogle tema-områder er forskellige vurderinger af forløbet og af aftaleresultatet.

På den baggrund er der nogle steder i denne evaluering angivet flere forskellige synspunkter og vurderinger på det samme tema, og andre steder er der alene foretaget en faktisk beskrivelse af forløbet mv.. KTO's evaluering af OK-08 skal således også ses i sammenhæng med organisationernes egne evalueringer.

Evalueringen vil indgå som erfarings- og baggrundsmateriale, når der senere i KTO's forhandlingsudvalg og bestyrelse skal drøftes og træffes beslutning om, hvorledes OK-11 skal tilrettelægges og håndteres. Evalueringen af OK-08 vil her være et af flere forhold, som vil kunne indgå i drøftelserne.

1.1. Læsevejledning

I hvert afsnit er der dels en beskrivelse af indhold/forløb og dels en samlet vurdering/evaluering. Vurderingen/evalueringen er markeret i en særlig tekstboks, og kan læses særskilt, idet man dog skal være opmærksom på, at vurderingen/evalueringen er knyttet til det konkrete indhold/forløb, der er angivet i det enkelte afsnit.

2. Forhandlingsgrundlag

I dette kapitel beskrives og vurderes forløbet og grundlaget for forhandlingsmodellen for OK-08. Desuden sættes fokus på nogle af de særlige rammebetingelser, der gjorde sig gældende i forhold til OK-08 – det gælder fx opsplitningen på arbejdsgiversiden fra 1 til 2 selvstændige arbejdsgiverparter på KTO-området, indgåelse af 3-partsaftaler samt forventningsdannelsen og udmeldinger fra nogle partier i Folketinget om tilførsel af ekstra midler mv.

2.1. Forberedelse af forhandlingsmodel for OK-08

Ved OK-05 blev der opnået et forhandlingsresultat, som var et udtryk for en mere konstruktiv balance mellem forhandlingstemaerne ved henholdsvis KTO-forhandlingerne og organisationernes forhandlinger – den såkaldte omvendte model.

KTO blev her både anvendt som sikkerhedsnet – fx via generelle lønstigninger, reguleringsordningen og løngarantien i forbindelse kommunalreformen - og som murbrækker – fx via pension under barsel og på stressområdet. Samtidig åbnede forhandlingsmodellen

op for en række organisationsrettede gennembrud – fx forskellige lønmodeller, udmøntningsgarantier, forhøjelse af den særlige feriegodtgørelse mv.

Forhandlingsudvalget drøftede i lyset heraf frem til årsskiftet/vinteren 2007 rammerne for forhandlingsmodellen for OK-08.

Konkret tog forhandlingsudvalget og bestyrelsen initiativ til afholdelse af 2 konferencer – én den 9. marts 2006 og én den 5. marts 2007.

På konferencen den 9. marts 2006 blev der sat fokus på forhandlingsmodellen for OK-08. Der blev præsenteret 3 hovedspørgsmål: Hvad vil vi opnå med den omvendte model? Hvordan skal rammerne være for den omvendte model? Hvilken koordinering skal der være mellem organisationerne og KTO og mellem KTO og CFU? Til brug for konferencen havde forhandlingsudvalget udarbejdet et diskussionsoplæg.

På konferencen den 5. marts 2007 var der fokus på de mere forhandlingsmæssige temaer. Til brug for konferencen havde forhandlingsudvalget udarbejdet et debatoplæg, hvor der var sat fokus på følgende forhandlingsmæssige temaer: Løn, herunder sikring af realløn, reguleringsordningen og prioriteringen mellem generelle lønstigninger, organisationsrettede lønprojekter og lokal løndannelse mv. Desuden sattes fokus på temaerne: Seniorrettigheder, trivsel, ligestilling (herunder ligeløn, øremærkning af barselsorlov til mænd, barns 2. sygedag mv.), medbestemmelse og TR-systemet, voksen- og efteruddannelse mv.

Foruden de 2 konferencer afholdte forhandlingsudvalget den 8. juni 2006 et såkaldt 12-12-møde, hvor der bl.a. blev drøftet behov for ændring af forhandlingsaftalen, herunder hvorvidt der skulle udarbejdes 1 eller 2 forhandlingsaftaler.

Forhandlingsudvalget besluttede på den baggrund, at den omvendte forhandlingsmodel også skulle anvendes ved OK-08, herunder at principperne heri skulle formaliseres i KTO's vedtægter mv., idet der bl.a. skulle ske tilpasninger i forhandlingsmodellen i forhold til den ændrede organisering på arbejdsgiversiden mv.

Forhandlingsmodellen for OK-08 blev præsenteret på KTO's ordinære repræsentantskabsmøde den 19. december 2006. På repræsentantskabsmødet blev vedtaget ændringer af KTO's vedtægter, således at disse blev tilpasset forhandlingsmodellen. Med ændringen af vedtægterne blev bl.a. indført en eksklusionsbestemmelse, og udarbejdelsen af en forhandlingsaftale blev formelt skrevet ind i KTO's vedtægter. I vedtægterne blev der, bl.a. i lyset af erfaringerne fra OK-05 om tilslutning til forhandlingsaftalen, også beskrevet konsekvenserne, såfremt en organisation ikke ønsker at underskrive forhandlingsaftalen uden forbehold. Endelig besluttede repræsentantskabet, at pålægge KTO's medlemsorganisationer at indgå i en forhandlingsaftale med en forpligtende konfliktkoordinering i forbindelse med overenskomstforhandlingerne.

Det er vurderingen:

- At konferencerne var med til at sprede debatten om forhandlingsmodellen for OK-08 ud i en bredere kreds, herunder bidrog til udveksling af synspunkter og argumenter på tværs af organisationerne.
- At der med processen, herunder afholdelse af 12-12 møde, blev lejlighed til at "vende mange sten", og at der i forhandlingsudvalget var vilje til at finde pragmatiske løsninger til slut, fx om udarbejdelse af én forhandlingsaftale og etablering af to forhandlingsdelegationer indenfor en KTO-paraply.
- At diskussionsoplæg og debatoplæg udgjorde et godt grundlag for drøftelserne på konferencerne, herunder at temaafgrænsningen var aktuel og relevant.

2.2. Ændret forhandlingsstruktur på arbejdsgiversiden, herunder øget koordinering

Som led i kommunalreformen og oprettelsen af regionerne blev der etableret et selvstændigt regionalt lønnings- og takstnævn. Med oprettelsen heraf blev statens formelle indflydelse på forhandlingerne på i første omgang det regionale område styrket qua bl.a. en statslig vetoret. De primære hensyn for statens repræsentanter i nævnet er i henhold til lovgivningen først og fremmest sikring af, at overenskomster og aftaler er i overensstemmelse med målsætningerne for udviklingen i de offentlige udgifter, og at overenskomster og aftaler ikke er strukturelt forvridende.

Også i forhold til det kommunale lønningsnævn blev repræsentationen ændret således, at statens og regionernes repræsentanter svarer til antallet af kommunale repræsentanter. Herved har de kommunale repræsentanter ikke et selvstændigt flertal i kommunernes lønningsnævn.

I lyset heraf besluttede KL og RLTN at opløse det hidtidige forhandlingssamarbejde under overenskomstfornyelsen med den konsekvens, at de fælles tværgående aftaler på KTO-niveau skulle forhandles med henholdsvis KL og RLTN.

På KTO-siden blev praksis fra OK-05 vedrørende koordinering af organisationernes forhandlinger indskrevet i forhandlingsaftalen. Ligeledes blev der mellem CFU og KTO opnået enighed om en koordineringsmodel byggende på en såkaldt "ad-hoc-model", jf. også afsnit 7.

Det er vurderingen:

- At der mellem staten, KL og RLTN blev foretaget en betydelig koordinering forud og undervejs i forhandlingerne.
- At først og fremmest KL, men også RLTN har haft et forhandlingsmæssigt spillerum. I den afgørende slutfase var både KL og RLTN dog i betydelig omfang forhandlingsmæssigt "stækket".

2.3. *Forhandlingsaftale, herunder 2 delegationer og 1 forhandlingsresultat*

Forhandlingsudvalget drøftede i forbindelse med fastlæggelse af forhandlingsmodellen for OK-08 navnlig spørgsmålet om, hvorvidt opløsningen af forhandlings samarbejdet mellem KL og RLTN vedrørende de generelle forhold skulle medføre 1 eller 2 forhandlingsaftaler, 1-2 forhandlingsdelegationer, samt hvorledes stillingtagen til forlig i givet fald skulle håndteres.

Der var i forhandlingsudvalget enighed om, at forhandlingerne fortsat skulle ske indenfor en KTO-paraply.

Forhandlingsudvalget besluttede i lyset heraf, at der ved OK-08 skulle udarbejdes 1 forhandlingsaftale, at der skulle nedsættes 2 forhandlingsdelegationer og at KTO's repræsentantskab samlet skulle tage stilling til et forhandlingsresultat.

I dette afsnit er hovedelementerne heri beskrevet, idet en nærmere vurdering af forhandlingsaftalen og nedsættelse af 2 delegationer mv. er foretaget i afsnit 4.2. og 4.3.

Forhandlingsaftalen

Forhandlingsaftalen indeholdte: Formål, nedsættelse af en forhandlingsdelegation på henholdsvis det kommunale og regionale område, konfliktudløsende pejlemærker, andre tværgående temaer, betingelser for forlig, intern koordinering, konfliktforberedelse og ret til udtrædelse af forhandlingsaftalen. Aftalen indeholdte endvidere 2 bilag om henholdsvis sikring af realløn samt præcisering af emnet om konfliktforberedelse.

Formålet med aftalen var ligesom ved OK-05 følgende:

- Skabe de bedste muligheder for, at alle organisationer opnår et tilfredsstillende resultat, incl. et KTO-forlig, der kan opnås tilslutning til.
- Enighed om, at der i forhandlingsresultatet skal være plads til forskellige forhandlingsløsninger.
- Politisk vilje til at finde løsninger, såfremt der i forhandlingsforløbet opstår problemstillinger.

I forhandlingsaftalen udtog forhandlingsudvalget 2 konfliktudløsende pejlemærker:

Sikring af reallønnen og sikring af en reguleringsordning. Forhandlingsaftalen gav forhandlingsudvalget mulighed for i løbet af 2007 samt under forhandlingerne i tilknytning til arbejdsgivernes krav og/eller modkrav til KTO's krav - såfremt forhandlings situationen måtte tilsige dette - at kunne udtage nye konfliktudløsende krav.

Ved fastlæggelsen af KTO's konfliktudløsende krav om reguleringsordningen besluttede forhandlingsudvalget, at det skulle være konfliktudløsende, såfremt der ikke kunne indgås aftale om en reguleringsordning på det kommunale og det regionale arbejdsmarked, samt at udmøntningsprocenten mindst er på niveau med i dag - det vil sige 80 %. Det blev endvidere besluttet, at der i givet fald ville skulle tages politisk stilling til kravet, såfremt der ikke kunne indgås aftale om 1 fælles reguleringsordning dækkende såvel det kommunale som det regionale område.

Iværksættelse af en konflikt med baggrund i de konfliktudløsende pejlemærker skulle besluttes af forhandlingsudvalget. Iværksættelse af en konflikt med baggrund i andre år-

sager end de konfliktudløsende pejlemærker skulle besluttes af repræsentantskabet efter indstilling fra henholdsvis bestyrelsen og forhandlingsudvalget.

Bestemmelser om betingelser for forlig, ret til udtræden af forhandlingsaftalen mv. var identiske med forhandlingsaftalen for OK-05.

I afsnit 4. 4. er der foretaget en nærmere vurdering af forhandlingsaftalen.

1-2 forhandlingsdelegationer

Ved OK-08 nedsattes som nævnt 2 forhandlingsdelegationer – én på KL-området og én i forhold til det regionale område, idet forhandlingerne foregik under én samlet KTO-paraply.

I realiteten blev forhandlingsdelegationen på KL-området identisk med repræsentationen i forhandlingsudvalget.

I afsnit 4.2. er koordineringen mv. mellem de 2 forhandlingsdelegationer nærmere beskrevet.

I nedenstående skema er arbejdsdelingen mellem de 2 forhandlingsdelegationer og KTO's forhandlingsudvalg kort skitseret:

2 forhandlingsdelegationer	KTO's forhandlingsudvalg
<ul style="list-style-type: none"> • De 2 forhandlingsdelegationer førte forhandlingerne med henholdsvis KL og Regionernes Lønnings- og Takstnævn. • Delegationerne trådte i funktion efter kravsudvekslingen med arbejdsgiverne. • Nedsættelsen skete efter følgende fordelingsnøgle: KL-området: 4 (OAO), 3 (FTF-K) og 1 (AC). Regionernes Lønnings- og Takstnævn: 4 (OAO), 1 (FTF-K) og 2 (AC). • KTO's formand var repræsenteret i delegationerne og var formand herfor. • Delegationerne indstillede forhandlingsresultater til forhandlingsudvalgets godkendelse. • Valggrupperne havde vetoret i begge delegationer.	<ul style="list-style-type: none"> • Fastlagde og indstillede KTO's krav til bestyrelsen, som herefter indstillede disse til godkendelse i repræsentantskabet. • Udarbejdede forhandlingsaftalen. • Koordinerede forhandlingerne på tværs af arbejdsgiverområder. • Fastlagde nye konfliktudløsende krav efter forhandlingerne var påbegyndt (herunder også evt. konfliktudløsende pejlemærker i helt særlige tilfælde, som kun skulle gælde det ene af arbejdsgiverområderne). • Fastlagde konfliktstrategien, herunder vurderede, hvorvidt de konfliktudløsende pejlemærker var opfyldt. • Indstillede et forhandlingsresultat til godkendelse i bestyrelsen, som herefter indstillede disse til godkendelse i repræsentantskabet. • Valggrupperne har vetoret.

2.4. Køreplanerne

Forhandlingsudvalget besluttede i forbindelse med forberedelsen af forhandlingerne om køreplansaftalerne:

- At tidsfrister, afslutning af forhandlingerne mv. i de to køreplansaftaler skulle komme til at ligge så tæt som muligt op ad hinanden.
- At udgangspunktet for drøftelserne skulle være den forhandlingsmæssige snitflade fra OK-05 mellem hvilke aftaler/temaer, der forhandles af henholdsvis KTO og organisationerne, idet der kunne være enkelte aftaler, der skulle byttes om.
- At der i lighed ved OK-05 skulle etableres mulighed for at aftaler, som ikke i første omgang kunne placeres, blev placeret endeligt i løbet af september måned, når organisationernes krav var kendte.

Der blev i marts måned 2007 indgået en køreplansaftale med KL. I juni måned blev der indgået en køreplansaftale med RLTN. Med køreplansaftalerne blev KTO's målsætninger opfyldt.

Fordelingen af, hvilke KTO-aftaler som kunne forhandles af henholdsvis KTO og organisationerne, blev for hovedpartens vedkommende fastlagt samtidig med køreplansaftalernes indgåelse. De resterende aftaler blev fastlagt ved forhandling mellem KTO og henholdsvis KL og RLTN i september måned 2007. I alt kunne 16 KTO-aftaler ved OK-08 forhandles af organisationerne. Hertil skal lægges aftalen om resultatløns, som blev opsagt som en KTO-aftale. I forhold til OK-05 skulle følgende aftaler denne gang forhandles af KTO frem for af organisationerne. Rammeaftale om supplerende pension, ferieaftalen, rammeaftale om socialt kapitel og udliciteringsprotokollatet.

Herudover blev det præciseret, at enkelte bestemmelser i barselsaftalen og ferieaftalen kunne forhandles af organisationer. Det gjaldt krav om udvidet løndækning i dagpengeperioden og krav om forhøjelse af den særlige feriegodtgørelse.

Den forhandlingsmæssige snitflade i de 2 køreplansaftaler var identisk (dog med en mindre fravigelse vedrørende seniorområdet, idet det i køreplansaftalen med RLTN fremgik, at organisationer der ønsker at forhandle evt. KTO-krav vedrørende bedre seniorvilkår, såfremt der ikke opnås et forhandlingsresultat herom ved KTO-bordet, skal rejse et forbeholdskrav herom).

Som noget nyt i køreplansaftalerne blev det aftalt, at der i tilknytning til udvekslingen af krav i oktober måned skulle afholdes et møde mellem forhandlingsdelegationerne, hvor kravene præsenteres. Desuden blev det i køreplansaftalerne præciseret, at parterne var enige om, at evt. konfliktvarsler ikke burde fremsendes uden en forudgående drøftelse af årsagerne hertil mellem parterne.

Som grundlæggende forudsætning i køreplanerne gjorde sig gældende, at samme krav ikke både kunne forhandles ved KTO-bordet og på organisationernes borde. Desuden blev der i køreplanerne fastlagt en dato for, hvornår første forhandlingsmøde mellem vedkommende forhandlingsberettigede organisation og den respektive arbejdsgiverpart senest skulle finde sted samt en slutdato for både KTO-forhandlingerne og organisationsforhandlingerne.

Vurderingen af, hvorledes køreplansaftalerne i praksis fungerede i forhandlingsforløbet er nærmere angivet i afsnit 4 og 5.

Det er vurderingen:

- At køreplanerne
  - Generelt konkretiserede og skabte klarhed om forhandlingsforløbet og hvilke temaer/aftaler der forhandles hvor.
  - Gav en sikkerhed for, at alle organisationer ville komme til forhandlingsbordet inden påbegyndelsen af KTO-forhandlingerne.
  - Indebar, at tidsfrister, afslutning af forhandlingerne mv. i de to køreplansaftaler kom til at ligge tæt op ad hinanden, idet der blev lagt op til, at KTO/KL skulle afslutte 5 dage før KTO/RLTN. Der blev endvidere aftalt samme forhandlingsmæssige snitflade på såvel KL som RLTN områderne. Dette gav i en vis udstrækning KTO mulighed for at koordinere forhandlingsforløbet mellem KL og RLTN.
- At organisationerne og arbejdsgiverne efter kravudvekslingen fandt pragmatiske løsninger vedrørende de fleste overlappende krav, idet der dog var enkelte krav, som der ikke blev fundet en hensigtsmæssig løsning på – fx vedrørende lønstatistik. Dette afstedkom visse forhandlingsmæssige problemer på RLTN området.
- At der mellem parterne blev udvist en vis fleksibilitet undervejs i forhandlingerne vedrørende fortolkning af køreplansaftalerne – det gjaldt bl.a. i forhold til forskydning af tidsfrister i forbindelse med afslutningen af forhandlingerne samt vedrørende den forhandlingsmæssige løsning på KTO-bordet vedrørende den særlige feriegodtgørelse.

2.4.1. *Kompetenceudvikling og seniorpolitik*

Der blev aftalt særlige forhandlingsvilkår vedrørende forhandling af aftalerne om kompetenceudvikling og seniorpolitik.

Med hensyn til kompetenceudvikling blev det aftalt, at krav herom både kunne rejses ved KTO-bordet og ved organisationernes borde. Ved overenskomstfornyelsen blev kompetenceudvikling primært forhandlet på KTO-bordet. Et par enkelte organisationer opnåede dog gennembrud i deres forhandlinger – det gjaldt bl.a. FOA, hvor ikke-uddannede efter 3 års ansættelse opnår ret til uddannelse, samt HK/Kommunal, DS, 3F og Forhandlingskartellet som bl.a. fik præciseret, at de individuelle uddannelsesplaner skal være skriftlige.

For så vidt angår rammeaftalen om seniorpolitik blev det præciseret, at rammeaftalen skulle placeres ved såvel KTO-bordet som organisationernes borde. Ligeledes blev det præciseret, at seniorpolitiske krav alene kunne forhandles ved KTO-bordet frem til og med den 25. januar 2008 (KL)/1. februar 2008 (RLTN). Blev der indgået en aftale ved KTO-bordet skulle det klarlægges, hvilke organisationskrav der skulle opretholdes og forhandles videre ved organisationernes borde. Blev der ikke opnået et resultat ved KTO-bordet skulle forhandlingerne herefter overgå til organisationernes borde. Denne mulighed

blev ikke anvendt, idet der blev indgået et KTO-delforlig om seniorpolitik med såvel KL som RLTN.

Det er vurderingen:

- At der i processen omkring fastlæggelsen af, hvilke aftaler der skulle forhandles af henholdsvis KTO og organisationerne var forskellige vurderinger – først og fremmest mellem KTO og arbejdsgiverne om placering af rammeaftale om seniorpolitik og kompetenceudvikling. Både organisationerne i KTO og arbejdsgiverne udviste dog vilje til at finde en pragmatisk løsning.
- At den aftalte forhandlingsmæssige snitflade vedrørende seniorpolitik og kompetenceudvikling skabte uklarhed for en række organisationer i forbindelse med organisationernes udtagelse af egne krav.
- At først og fremmest finansieringen i 3-partsaftalerne af seniorområdet og kompetenceudvikling medførte, at der i køreplansaftalerne blev fundet særlige forhandlingsmæssige konstruktioner på disse to områder.
- At den forhandlingsmæssige løsning vedrørende placering af rammeaftale om seniorpolitik og kompetenceudvikling medvirkede til:
  - at der kunne lægges et pres på arbejdsgiverne, som for begge aftalers vedkommende alene ønskede at forhandle på KTO-niveau. Den forhandlingsmæssige løsning sikrede, at der vedrørende seniorområdet blev skabt mulighed for, at organisationerne efter en evt. KTO-aftale på området kunne forhandle egne seniorkrav,
  - på den ene side at skabe et bedre grundlag for på KTO-siden at opnå enighed om et KTO-krav på området. På den anden side mindskede løsningen også presset på organisationerne i KTO til at søge en fælles præcisering af kravet på seniorområdet.

2.5. 3-partsaftaler

Der blev i sommeren 2007 indgået 3-partsaftaler mellem henholdsvis LO, AC og regeringen, KL og Danske Regioner og FTF, regeringen, KL og Danske Regioner. 3-partsaftalerne er senere indarbejdet som en del af regeringens kvalitetsreform.

I 3-partsaftalerne er berørt en række emner, som vedrører det mere traditionelle aftaleområde – det gælder fx seniorområdet og om medindflydelse. Der blev efterfølgende i faktaark, udarbejdet af parterne bag 3-partsaftalerne, foretaget en nærmere præcisering af elementerne i aftalerne, herunder arbejdsdeling mellem aktørerne, der skulle implementere de enkelte dele i 3-partsaftalerne.

Det er vurderingen:

- At der med indgåelse af 3-partsaftalerne blev slået hul på en række aftaleområder, som det hidtil har været vanskeligt at løfte i forhandlingssystemet – det gælder navnlig på seniorområdet, vedrørende deltid/fuldtid og om voksenelevløn.
- At udmøntningen af 3-partsaftalerne gav forhandlingsparterne en bundet opgave i form af implementering af en række aftaleelementer i 3-partsaftalerne. Dette medførte en særlig forhandlingsmæssig situation, der pressede begge parter til at finde løsninger.
- At der med enkelte dele i 3-partsaftalerne skete en vis indholdsmæssig ud-tømmning af emner i aftalesystemet – fx vedrørende seniorområdet og trivselskravet. 3-partsaftalerne indeholdte en lang række af de elementer, der indgik i forberedelserne af trivselskravet, og det indebar således efterfølgende en udskydelse af forhandlingerne 1. oktober 2007 vedrørende stress, sådan som det ellers blev aftalt ved OK-05.
- At 3-partsaftalerne efterlod en vis uklarhed om implementering og opgavefordeling mellem navnlig hovedorganisation og forhandlingsorganisationer. De efterfølgende faktaark gav generelt set en klarhed over opgavefordeling og implementeringsform. Faktaarkene blev dog først færdiggjort meget sent, og en nærmere præcisering af dele af KTO's krav afventede en endelig færdiggørelse heraf.
- At enkelte dele af 3-partsaftalerne gav anledning til en vis fortolkningstvivil undervejs i forhandlingerne – bl.a. i relation til spørgsmål om rettigheder og økonomi mv. i relation til seniorområdet og kompetenceudvikling, samt i forhold til mulighederne for at implementere tilsagnet om lederes ret til diplomuddannelse.
- At der ved overenskomstforhandlingerne kunne lægges pres på arbejdsgiverne i de situationer, hvor der ikke umiddelbart kunne udledes rettigheder af 3-partsaftalerne. Det gjaldt navnlig på seniorområdet.
- At begge arbejdsgiverparter generelt set udviste selvstændig forhandlingsvilje til at implementere 3-parts elementer i overenskomster/aftaler. På KTO-området blev der i oktober 2007 indgået aftale om deltidsansattes adgang til et højere timetal, samt ved OK-08 om kompetenceudvikling, seni-orpolitik, trivsel mv.

2.6. Politisk indblanding mv.

Forud for overenskomstforhandlingerne kom i første omgang Dansk Folkeparti med en række politiske tilkendegivelser om øremærkning af 5 mia. kr. til særlige lavtlønsgrupper på det offentlige arbejdsmarked. Også Socialdemokraterne og SF kom med en række politiske tilkendegivelser vedrørende tilførsel af ekstra midler til overenskomstforhandlingerne på det offentlige arbejdsmarked.

Desuden tog regeringen initiativ til nedsættelse af et særligt ekspertudvalg, som skulle have til opgave at beskrive et fælles lønstatistisk grundlag for opgørelse af lønniveauer og lønstigninger. Udvalget skulle afslutte sit arbejde den 1. december 2007.

Udvalget kom aldrig i arbejde bl.a. som følge af, at der blev udskrevet Folketingsvalg til afholdelse den 13. november 2007.

I forhandlingsudvalget blev forhandlingssituationen drøftet, og et flertal i forhandlingsudvalget besluttede den 30. august 2007 udsendt en pressemeddelelse, hvoraf det fremgår, at *"KTO siger ja til at få tilført ekstra midler til at forbedre lønningerne for de offentlige ansatte. Men KTO ønsker ikke en politisk indblanding i, hvordan midlerne anvendes ved de kommende overenskomstforhandlinger. Det vil være et brud på den danske model"*.

FOA stemte imod udtalelsen, og som følge heraf valgte FOA at fratræde formandsposten i KTO.

Den 5. september 2007 blev Anders Bondo Christensen, LC valgt som ny formand og Sine Sunesen, AC som næstformand.

Den 18. december 2007 indgik regeringen, sammen med KL og RLTN en tillægsaftale til økonomaftalen. Aftalen indebar i korthed, at der alene skete en fremrykning af lønstigninger fra 2009 til 2008.

På KTO's repræsentantskabsmøde den 2. oktober 2007 og igen på KTO's ekstraordinære repræsentantskabsmøde den 7. marts 2008 satte KTO's formand fokus på balancepunkter mellem den såkaldte politiske vej og forhandlingsvejen. KTO's formand pegede her på vigtigheden af, *"at vi i den kommende overenskomstperiode i fællesskab i KTO og i organisationerne får drøftet balancepunkter for det politiske niveau og for aftalesystemet, som er tilpasset tiden, og som ikke tager luften ud af aftalesystemet"*.

Det er vurderingen:

- At de politiske udmeldinger fra forskellige partier i Folketinget, herunder også den daværende finansministers udmeldinger om offentligt ansattes lønninger, skabte henholdsvis øgede forventninger og vrede hos medlemmerne. Tilsvarende udløste tillægsaftalen til økonomiaftalen skuffede forventninger blandt en række faggrupper.
- At de forskellige holdninger i forhandlingsudvalget til spørgsmålet om øremærkning af ekstra midler fra Folketinget til forhandlingssystemet efter mange organisationers opfattelse skabte betydelig uklarhed om KTO's forhandlingsmæssige position.
- At der efter mange organisationers opfattelse med pressemeddelelsen den 30. august 2007 blev sendt et signal til først og fremmest KL og RLTN om, at fokus fremadrettet i højere grad vil blive rettet mod forhandlingsbordet. Pressemeddelelsen og den efterfølgende ændring i KTO's formandskab gav dog fortsat et internt pres på KTO. Med pressemeddelelsen og ændringen af formandskabet blev det interne pres dog mindre, og det gav reelt set også FOA mulighed for selvstændigt at forfølge sit dobbelte spor: Forhandlingssporet og det politiske spor.
- At de fortsatte politiske udmeldinger fra Christiansborg, i en vis udstrækning i et samarbejde med nogle organisationer, kastede organisationerne ud i en slags "konkurrence" i forhold til offentligheden. En konkurrence, som efter flere organisationers vurdering, var medvirkende til at øge forventningsdannelsen og som medvirkede til fortsat at skabe tvivl om, hvorvidt forhandlingssporet eller det politiske spor med øremærkning af ekstramidler blev forfulgt. Efter indgåelse af tillægsaftalen til økonomiaftalen blev fokus i høj grad rettet mod forhandlingsbordet.

3. Kravsudtagelsen

I dette kapitel vurderes processen i og omkring kravsudtagelsen, herunder den efterfølgende tekniske præcisering af KTO's krav. Desuden vurderes også kort arbejdsgivernes krav.

3.1. Forberedelse af komplicerede emner mv.

Som led i forberedelsen af KTO's krav til OK-08 nedsatte forhandlingsudvalget i september 2006 3 KTO-arbejdsgrupper om følgende komplicerede emner: 1. en, to eller tre reguleringsordninger, 2. det seniorpolitiske område og 3. overvejelser vedrørende trivsel, navnlig krav vedrørende stress.

I løbet af vinteren/foråret 2007 drøftede forhandlingsudvalget oplæg fra de 3 arbejdsgrupper, og det blev besluttet, at oplæggene herefter kunne indgå som beredskabsnotater i organisationernes videre overvejelser og drøftelser i relation til OK-08. Oplæggene vedrørende seniorpolitik og trivsel blev desuden besluttet fremsendt til KTO's bestyrelse.

Herudover besluttede sekretariatsudvalget nedsat en arbejdsgruppe til at se nærmere på TR-forhold for bl.a. at udrede og nærmere beskrive nogle elementer og konsekvenser af nogle af de private forlig vedrørende TR-forhold. Arbejdsgruppens oplæg blev i juni fremsendt til forhandlingsudvalgets inspiration.

Som opfølgning på OK-05 blev der i overenskomstperioden nedsat en række arbejdsgrupper mellem KTO og de kommunale arbejdsgiverparter med henblik på afdækning af en række emneområder, der pegede frem mod OK-08. Konkret blev der bl.a. nedsat arbejdsgrupper om følgende emner: Statistikgrundlaget (undersøgelse af, hvilke lønelementer (personalegoder) mv., der indgår/ikke-indgår i datagrundlaget for Danmarks Statistiks kvartalsvise lønindeks for såvel det private som det kommunale og regionale arbejdsmarked mv.), områdetillæg (fremkomme med forslag til evt. ændring af strukturen omkring områdetillæggene mv.), fælles udvalgsarbejde om informative lønsedler og undersøgelse om sygefravær mv., samt en fælles arbejdsgruppe om § 60-selskaber mv. Desuden blev der mellem KL og KTO bl.a. gennemført en fælles undersøgelse omkring anvendelse af KTO's rammeaftale om seniorpolitik.

Det er vurderingen: _____

- At oplæggene vedrørende de tre komplicerede emner medvirkede til at skabe større klarhed over, hvorledes evt. efterfølgende KTO-krav på områderne kunne præciseres.
- At de fælles nedsatte arbejdsgrupper med arbejdsgiverne til at belyse navnlig statistikgrundlaget, områdetillæggene og om informative lønsedler dannede et godt udgangspunkt for udtagelsen af KTO's krav, og styrkede KTO's argumentation i forhandlingerne vedrørende bl.a. spørgsmålet om kompensation for personalegoder og om informative lønsedler.
- At de fælles undersøgelser styrkede KTO's argumentation i tilknytning til KTO's krav om en forstærket seniorpolitisk indsats og om sygefravær (trivsel).

3.2. KTO's krav

Organisationernes forslag til generelle krav skulle indsendes til KTO den 10. september 2007. KTO's forhandlingsudvalg og bestyrelse behandlede herefter organisationernes forslag, der blev udtaget på et ekstraordinært repræsentantskabsmøde den 2. oktober 2007. På repræsentantskabsmødet var der enighed om at stille de samme 8 krav til såvel KL som RLTN:

1. Lønforbedringer til alle ansatte
2. Bedre vilkår for forældre ved barsel og børns sygdom
3. Bedre vilkår og større jobsikkerhed for tillidsrepræsentanter
4. Seniorrettigheder til de ansatte
5. Bedre trivsel på arbejdspladsen
6. Forbedring af pensionsvilkår
7. Forbedring af øvrige vilkår
8. Forbeholdskrav (bl.a. i forhold til implementering af 3-partsaftalerne).

Kravene var i lighed ved OK-05 præciseret med en række tekniske bemærkninger, der uddybede KTO's krav, og der blev i indledningen til kravene opstillet en række formål med afsæt i intentionerne i forhandlingsaftalen.

Det er vurderingen: _____

- At kravene havde en klar og salgbar profil. Det gjaldt først og fremmest sikringen af reallønnen, bedre vilkår ved barsel og børns sygdom, forbedrede TR-vilkår, seniorrettigheder, bedre trivsel på arbejdspladserne og kompensation for personalegoder. Dog var kravet om videreførelse af reguleringsordningen, som én samlet ordning for KL og RLTN områderne, og det statistisk lønefterslæb noget vanskeligere at gøre salgbart.
- At KTO's forbeholdskrav vedrørende 3-partsaftalerne gav sikkerhed for, at der undervejs i forhandlingerne i givet fald kunne stilles krav, der ikke følger af 3-partsaftalerne, bl.a. som følge af den relativt senere afklaring i faktaark vedrørende den videre implementering mv. Forbeholdskravet blev dog ikke aktiveret.
- At uddybningen af kravene med tekniske bemærkninger medvirkede til at forbedre overblikket og den fælles forståelse af KTO's krav, jf. dog afsnit 3.3.
- At tidsterminerne til drøftelse og udtagelse af KTO's krav var noget presset, hvilket fx efterfølgende viste sig ved, at der i forhandlingsudvalget var forskellige vurderinger af, hvorledes TR-kravet og seniorkravet skulle præciseres, jf. også afsnit 3.3.

3.3. Præcisering af KTO's krav

I lighed med tidligere overenskomstfornyelser udarbejdede sekretariatsudvalget og forhandlingsudvalget som led i KTO's forberedelse og forhandling en række tekniske bemærkninger til de enkelte krav.

De tekniske bemærkninger blev udarbejdet i perioden fra udtagelsen af KTO's krav frem til den 12. december 2007.

Under drøftelserne i forhandlingsudvalget viste der sig et særlig behov for drøftelse af de tekniske bemærkninger til KTO's krav om senior, TR-kravet for så vidt angår obligatorisk tillæg til TR samt midler til sikkerhedsrepræsentanter. For så vidt angår TR-tillæg drøftedes flere modeller – én model med faste satser (8.000 kr., 15.000 kr., eller 30.000 kr. ud fra TR's valggrundlag), en anden model med basisydelse (fx 6.000 kr.) – model b – og én tredje model om obligatoriske tillæg uden satser – model a. På et forhandlingsudvalgsmøde den 6. december 2007 drøftedes alene model a eller b, som var de to modeller, der var størst opbakning til.

Efter en længere drøftelse blev det noteret i referatet fra et møde den 6. december 2007, at *"formanden konstaterede, at OAO nedlagde veto mod model a. Han spurgte herefter om der var valggrupper, der nedlagde veto mod model b? AC nedlagde veto mod model b"*.

Efterfølgende, da referatet blev udsendt, gjorde FOA's to forhandlingsudvalgsmedlemmer imidlertid opmærksom på, at de ikke var enige i referatet. Det var deres opfattelse, at OAO ikke havde nedlagt veto, men at OAO pegede på model b, og at formanden derefter frafaldt model a og alene spurgte til, om der var veto mod model b.

Herefter besluttede formanden, at fremsætte et forslag om model a, såfremt der på det efterfølgende forhandlingsudvalgsmøde ikke kunne konstateres et veto mod forslaget. På det efterfølgende møde var der tilslutning til model a.

For så vidt angår seniorkravet besluttede forhandlingsudvalget i december 2007, at kravet skulle præciseres efter den såkaldte katalogmodel med rettigheder. Det var et ret utraditionelt og vidtgående krav, som KTO hermed rejste. Det gav mulighed for, at de enkelte organisationer kunne "se sig selv" i kravet. Katalogmodellen indebar, at der i KTO regi søges indgået en aftale indeholdende et katalog af rettigheder, som de enkelte organisationer selv "kan plukke i" og finansiere. Forhandlingsudvalget skulle drøfte kravet på ny, hvis kravet ikke kunne imødekommes.

Det er vurderingen:

- At de tekniske bemærkninger generelt var med til at skabe en fælles forståelse af kravene, og medvirkede til at fremme prioriteringen af de fleste af KTO's krav.
- At der blandt organisationerne i forhandlingsudvalget dog var forskellige forventningsdannelser i baglandet til 2 krav: Seniorkrav og TR-krav. Forventninger vedrørende udmøntning af seniorområdet i 3-partsaftalerne gjorde det svært at opnå enighed i forhandlingsudvalget vedrørende kravene om seniorrettigheder. Andre forventninger – i lyset af de indgåede forlig på det private område i 2007 – skabte vanskeligheder med at opnå enighed om tillæg til TR. Dette førte til langvarige diskussioner, anvendelse af valggruppeveto og manglende opbakning til en række forslag til præciseringer. Dette satte i et vist omfang ”skår” i samarbejdsarbejds klimaet i forhandlingsudvalget. Det lykkedes dog til sidst, at opnå enighed om at præcisere kravene og efterfølgende at indgå delforlig om bl.a. TR- og seniorrettigheder, hvor forhandlingsudvalget udviste vilje til sin sædvanlige praksis med at finde fælles pragmatiske løsninger.
- At det navnlig i forbindelse med seniorkravet var vanskeligt for KTO, at skære kravet til inden KTO var kommet i clinch med arbejdsgiversiden. Konsekvensen blev derfor en meget vidtgående præcisering efter højeste fællesnævner, der derfor ikke ”kunne” nedlægges et valggruppeveto imod.
- At den sene afklaring af opfølgningen og implementeringen af 3-partsaftalerne gjorde det vanskeligt at præcisere nogle krav – det gjaldt fx seniorkravet. Finansieringen i 3-partsaftalerne medførte også en vis usikkerhed og uenighed i forhandlingsudvalget omkring præcisering af senior- og kompetenceudviklingskravene, jf. også ovenfor.
- At den tidsmæssige forskydning mellem de kommunale/regionale forhandlinger og de statslige forhandlinger ikke umiddelbart påvirkede arbejdet med udformningen af den tekniske præcisering af KTO's krav. Omvendt er det vurderingen, at KL og RLTN i deres præcisering af kravene blev påvirket af den tidsmæssige forskydning.

3.4. KL's og RLTN's krav

KL og RLTN fremsatte ved OK-08 stort set de samme generelle krav til KTO. Fælles for begge arbejdsgiverparter var bl.a. krav om fornyelse af overenskomst og aftaler på et samfundsøkonomisk forsvarligt niveau, og sikring af balance mellem omkostningskrævende krav ved organisationsforhandlingerne og ved KTO-forhandlingerne.

Herudover fremsatte arbejdsgiverne bl.a. krav om lokal udmøntning af 3-partsmidler til senior og kompetenceudvikling, forringelser af ferieaftalen og åremålsaftalen, midler til forhøjelse af ATP, forenkling og tilpasningsforslag som følge af kommunalreformen og opsplitningen på arbejdsgiversiden, herunder ændrede områdebestemmelser mv.

Som den eneste arbejdsgiverpart fremsatte KL krav vedrørende ændrede muligheder for at anvende AKUT til andre formål.

RLTN prioriterede i højere grad end KL, at der afsattes ”betydelige” nye midler til lokal løndannelse.

Det er vurderingen:

- At de relativt få krav arbejdsgiverne rejste gav et overskueligt forhandlingsforløb.
- At arbejdsgivernes udtagelse af stort set de samme generelle krav øgede KTO's muligheder for at koordinere forhandlingerne mellem de to arbejdsgiverområder. Tilsvarende må antages at være tilfældet på arbejdsgiversiden.

4. Forhandlingsforløbet – KTO

I dette afsnit vurderes forhandlingsforløbet i forhold til KTO-forhandlingerne, herunder forhandlingstilrettelæggelsen, den politiske og tekniske afvikling, samt forhandlingsaftalens betydning og anvendelse i praksis. Endelig vurderes arbejdet vedrørende konfliktforberedelsen i KTO.

4.1. Forhandlingstilrettelæggelse og delforlig

Til brug for tilrettelæggelsen og planlægningen af forhandlingsforløbet blev der på det første reelle forhandlingsmøde med henholdsvis KL den 12. december 2007 og RLTN den 17. december 2007 aftalt en forhandlingsplan indeholdende en plan for hvilke krav, der skulle forhandles på hvilke tidspunkter.

Grupperingen af temaer ved de enkelte møder var stort set identisk mellem KL og RLTN områderne, herunder den tidsmæssige rækkefølge. KL forhandlingerne planlagdes afholdt ca. 1 uge før forhandlingerne med RLTN. Teknisk afholdtes to sekretariatsmæssige forhandlinger forud for hvert af de politiske forhandlingsmøder på KL-området. På RLTN-området blev der planlagt afholdt én teknisk forhandling forud for hvert af de politiske forhandlingsmøder.

Undervejs i forhandlingerne blev der på KL-området aftalt afholdt yderligere et afsluttende forhandlingsmøde den 1. marts 2008. Ligeledes blev der på RLTN-området aftalt afholdt yderligere to møder: Møde den 7. februar 2008 vedrørende seniorområdet og et afsluttende møde den 2. marts 2008.

Forhandlingsplanen blev i realiteten kun afvejet i to tilfælde. Dels i forbindelse med afholdelsen af den 3. politiske forhandling på såvel KL-området som RLTN-området, hvor begge arbejdsgiverparter ikke var i stand til at forhandle KTO's krav om frihed ved barns 2. sygedag. Og dels i forbindelse med de afsluttende forhandlinger, hvor der ikke kunne opnås et resultat på de aftalte sluttidspunkter – henholdsvis den 15. februar 2008 og den 20. februar 2008.

Herudover blev forhandlingsplanen afvejet yderligere to gange på RLTN-området, idet RLTN ikke var i stand til på mødet den 1. februar 2008 at indgå aftale om seniorpolitik. Delforlig herom blev i stedet indgået på et ekstraordinært møde den 7. februar 2008. Parterne kunne desuden ikke på mødet den 11. februar 2008 opnå enighed om delforlig vedrørende om trivsel og tryk mv. Konsekvensen heraf blev, at kravene henstod til den afsluttende forhandling.

Undervejs i forhandlingsforløbet blev der på KL-området indgået 3 delforlig:

- Det 1. delforlig, der blev indgået den 11. januar 2008, omhandlede først og fremmest forbedrede vilkår for tillidsrepræsentanter. Herudover vedrørte delforliget supplerende pension, ferie, tilpasning af tjenestemand- og pensionsregulativ samt tjenestemandshovedaftale som følge af Københavns og Frederiksbergs Kommuners indmeldelse i KL, ansættelsesbreve, gruppelivsforsikring, AKUT samt informative lønsedler.
- Det 2. delforlig, der blev indgået den 25. januar 2008, omhandlede seniorrettigheder mv., kompetenceudvikling samt forbedrede vilkår i forbindelse med barsel (6-6-6-modellen).
- Det 3. delforlig, der blev indgået den 8. februar 2008, omhandlede trivsel, aftale om kontrolforanstaltninger og AUA-aftalen mv.
- Det afsluttende forlig indeholdte – udover generelle lønstigning og reguleringsordningen også personalegoder, barns 2. sygedag og ATP mv.

Undervejs i forhandlingsforløbet blev der på RLTN-området indgået 3 delforlig:

- Det 1. delforlig, der blev indgået den 18. januar 2008, omhandlede stort set de samme emner som det 1. delforlig med KL.
- Det 2. delforlig, der blev indgået den 1. februar 2008, omhandlede kompetenceudvikling og forbedrede vilkår i forbindelse med barsel (6-6-6-modellen).
- Det 3. delforlig, der blev indgået den 7. februar 2008, omhandlede seniorrettigheder mv.
- Det afsluttende forlig indeholdte udover de samme elementer som på KL-området desuden aftale om trivsel og sundhed, lønstatistik, aftale om kontrolforanstaltninger mv.

Det er vurderingen:

Vedrørende forhandlingsplanen:

- At forhandlingsplanen gav betydelig klarhed og skabte fokus på de enkelte delelemner i forhandlingerne, og mulighed for at drøfte de enkelte krav detaljeret.
- Forhandlingsplanen vedrørende 1. delforlig indeholdte dog en lang række emner, som indholdsmæssigt ikke hang sammen, og som derfor medførte, at der blev handlet krav, der indholdsmæssigt intet havde med hinanden at gøre, af mod hinanden fx socialt kapital.
- At forhandlingsplanen gav KTO øgede muligheder for at koordinere forhandlingerne mellem de to arbejdsgiverområder. Tilsvarende må antages at være tilfældet på arbejdsgiversiden.

Vedrørende delforlig:

- At der med indgåelse af delforligene blev skabt en øget troværdighed omkring KTO's og arbejdsgiversidens forhandlingsmæssige duelighed, navnlig set i lyset af de forhandlingsmæssige rammebetingelser (politiske udmeldinger mv.)
- Delforligene "gødede" dog kun i mindre omfang jorden for det afgørende forlig, bl.a. som følge af medlemmernes primære fokus på løn.
- At der med delforligene blev skabt en større synlighed omkring delresultaterne i KTO-forliget i såvel offentligheden som i organisationerne.
- At navnlig det første delforlig havde begrænset indhold og salgsværdi. Det manglende indhold gjorde forhandlingerne af det første delforlig sværere, idet der var få større emner at prioritere imellem. Forhandlingerne ved det første delforlig vanskeliggjordes desuden af arbejdsgiversidens forringelseskrav vedrørende ferie. Første delforlig havde dog væsentlig betydning som procesforlig, idet det signalerede vilje fra begge parter til at forfølge forhandlingssporet.
- At det andet delforlig med såvel KL og RLTN blev delvist udhulet, idet arbejdsgiversiden antageligt på grund af pres fra staten, ikke var i stand til at indgå en aftale om barns 2. sygedag. Arbejdsgiversidens manglende evne til at indgå aftale herom mindskede i øvrigt opmærksomheden og salgsværdien af den efterfølgende aftale om barns 2. sygedag i forbindelse med den afsluttende forhandling med henholdsvis KL og RLTN.

Det er vurderingen:

Vedrørende arbejdsgiverne:

- At KL og RLTN udviste selvstændig forhandlingsvilje i forbindelse med indgåelse af delforligene, navnlig om seniorordninger.
- At RLTN i forhold til bl.a. seniorkravet markerede en selvstændig profil i forhold til KL, men til gengæld en større afhængighed af det statslige område. Årsagen til fravigelser fra forhandlingsplanen vedrørende trivsel mv. skyldtes først og fremmest en særlige uenighed mellem parterne på det regionale område vedrørende krav fra KTO om tryghed i forbindelse omstruktureringer på sygehusområdet og om lønstatistik.
- Arbejdsgivernes udspil om midler til organisationsforhandlingerne, jf. også afsnit 5, satte reelt organisationsforhandlingerne i gang, og muliggjorde efter flere organisationers vurdering også, at KTO reelt kunne optage forhandling med arbejdsgiverne om afslutning af KTO-forhandlingerne.

4.2. Forhandlingsafvikling – politisk

Som det er beskrevet i afsnit 2.3 blev forhandlingerne ved OK-08 foretaget af 2 forhandlingsdelegationer – én på KL-området og én på RLTN-området. Forhandlingsdelegationen på KL-området var identisk med repræsentationen i forhandlingsudvalget.

Der blev i begge forhandlingsdelegationer afholdt i alt 6 politiske forhandlinger. På det regionale område blev der dog holdt yderligere ét ekstraordinært møde i relation til seniorområdet, jf. afsnit 4.1. Herudover afholdtes som noget nyt et indledende introduktionsmøde den 10. oktober 2007 med henholdsvis KL og RLTN i forbindelse med kravsudvekslingen.

I forhold til OK-05 var der sekretariatsmæssigt handlet mindre af forud for de politiske møder, dog med undtagelse af forhandlingsmødet om trivsel, tryghed mv. på KL-området. I de indledende politiske forhandlinger var der udover en række forhandlingsmæssige knaster med arbejdsgiversiden også i en række situationer forskellige prioriteringer på KTO-siden – det gjaldt i forhold til spørgsmålet om midler til sikkerhedsrepræsentanter, omfang af afskedigelsesbeskyttelse af TR'ere, omfanget og finansieringen af seniorkravet, lønstatistik og tryghed i forbindelse omstruktureringer på sygehusområdet.

Alle organisationer i KTO deltog i forhandlingerne og samtlige delforlig frem til forhandlingerne med KL og RLTN henholdsvis den 15. februar 2008 og den 22. februar 2008.

KTO afsluttede forhandlingerne med KL den 1. marts 2008 og med RLTN den 2. marts 2008.

FOA meddelte KTO's bestyrelse den 26. februar 2008, at FOA udtrådte af KTO's forhandlingsaftale. BUPL meddelte tilsvarende den 6. marts 2008, at BUPL udtrådte af forhandlingsaftalen, jf. også afsnit 4.4.

Det er vurderingen:

- At der med 2 delegationer blev skabt en øget sammenhæng mellem forhandlingsdelegationernes repræsentation og forhandlingsområdet på RLTN's område.
- At der forhandlingsmæssigt i visse situationer var forskellige prioriteringer – det gjaldt fx kravet vedrørende lønstatistik på det regionale område.
- At det på KTO-niveau var en koordineringsmæssig fordel, at KTO's formand ledede begge delegationer ved OK-08, hvor såvel KTO som arbejdsgiverne stort set havde de samme krav og ønsker på begge områder, hvor der var identiske forhandlingsplaner, og hvor der på KTO-niveau undervejs i forhandlingerne skete en tæt koordinering på arbejdsgiversiden.
- At forhandlingsudvalgets koordinerende funktion i det konkrete forhandlingsforløb blev gjort nemmere ved, at forhandlingsudvalgets repræsentation var identisk med forhandlingsdelegationen på KL-området.
- At samarbejdet og forhandlingerne med arbejdsgiversiden generelt forløb godt, idet forhandlingsklimaet mellem parterne også i nogle situationer var præget af gensidig usikkerhed til modpartens vilje og mulighed for at kunne indgå et samlet forlig.
- At der i forhandlingsudvalget var vilje til at finde kreative forhandlingsløsninger – fx om den særlige feriegodtgørelse og om seniorrettigheder.
- At sammenholdet i KTO frem til den afsluttende forhandling styrkede KTO's forhandlingsmæssige position. Denne forhandlingsmæssige situation blev bl.a. anvendt i forbindelse med forhandlingerne om afskedigelsesbeskyttelse af TR'ere og seniorområdet. Omvendt afstedkom sammenholdet nok en vis usikkerhed på arbejdsgiversiden om, hvorvidt KTO kunne indgå et forlig, hvis ikke alle organisationer var tilfredse.
- At der i forhandlingsudvalget var forskellige prioriteringer vedrørende rammens størrelse, som grundlag for et forlig.

4.3. Forhandlingsafvikling – teknisk

Teknisk afholdtes to sekretariatsmæssige forhandlinger forud for hvert af de politiske forhandlingsmøder på KL-området. På RLTN-området blev der planlagt afholdt én teknisk forhandling forud for hvert af de politiske forhandlingsmøder.

Til brug for en afklaring af en række af kravene blev der nedsat tekniske afklaringsgrupper, hvis formål alene var at afklare indholdet overfor hinanden af kravene, samt foretage fælles beregninger af evt. omkostninger – det gjaldt bl.a. i forhold til kravene om: Socialt kapital, barsel, trivsel, ferie, tryghed, reguleringsordningen, senior, kompetenceudvikling og TR.

En række af disse grupper overgik efterfølgende til tekniske forhandlingsgrupper. Det gjaldt fx: Barsel, trivsel, senior, kompetenceudvikling, TR og tryghed.

I de enkelte forhandlingsgrupper indgik én eller flere FS'ere i arbejdet.

Det er vurderingen: _____

- At det sekretariatsmæssige samarbejde med KL forløb godt, og generelt set også med RLTN.
- Forhandlingerne på RLTN-området var ressourcekrævende – både fordi RLTN først meget sent signalerede behov for substansændringer i forhold til KL-aftaler, og derved vanskeliggjorde den sekretariatsmæssige forberedelse. Og fordi papirer fra RLTN først kom sent i processen.
- At det teknisk forhandlingsmæssigt var krævende for KTO's sekretariat og for sekretariatsudvalget med 2 delegationer. Herudover deltog sekretariatsudvalgets repræsentanter også i sideløbende organisationsforhandlinger. Sekretariatsbetjeningen forløb dog godt.
- At de nedsatte *tekniske afklaringsgrupper* generelt set medvirkede til at skabe klarhed mellem begge parter om indholdet i kravene. Desuden udarbejdede en række af grupperne fælles beregninger af omkostninger forbundet med de enkelte krav (fx barsel og socialt kapitel). Enkelte grupper kom dog aldrig i brug – det gjaldt fx seniorgruppen. Desuden er det vurderingen, at den tekniske afklaringsgruppe om tryghed/retssikkerhed kom for sent i gang, hvilket medførte, at der på KTO-siden først sent skete en afklaring af kravet.
- At de nedsatte *tekniske forhandlingsgrupper* generelt set bidrog positivt til at skitsere forhandlingsmæssige løsninger – fx TR, senior, trivsel, AUA og kompetenceudvikling. Forhandlingsgruppen om barsel kom dog reelt aldrig i gang, idet arbejdsgiversiden ikke var parat til at forhandle barns 2. sygedag.

4.4. Forhandlingsaftalen i praksis

Indholdet i forhandlingsaftalen er nærmere beskrevet i afsnit 2.3. Med hensyn til vurderingen af indsatsen vedrørende koordinering af organisationernes forhandlinger samt om konfliktkoordineringen henvises til afsnit 4.5 og 5.2.

I forhandlingsaftalen er det bl.a. præciseret, at der i forhandlingsresultatet skal være plads til forskellige forhandlingsløsninger, samt at der skal skabes de bedste muligheder for, at alle organisationer opnår et tilfredsstillende resultat, inkl. et KTO-forlig, der kan opnås tilslutning til. På repræsentantskabsmødet den 2. oktober 2007 udtalte KTO's formand følgende ” *Det politiske håndslag indebærer også, at vi ligesom ved OK-05 skal være parate til at acceptere plads til forskellige løsninger. Men selvfølgelig er der grænser, hvis vi*

alle skal i mål. Det betyder, at vi i KTO-fællesskabet vil strække os langt, for at søge løsninger på særlige problemstillinger på de enkelte overenskomstområder.

Det stiller store krav til os alle, når resultaterne bliver forskellige – ikke mindst til de organisationer, som har særlige problemstillinger, der skal tilgodeses.”.

I forhandlingsaftalen blev der udtaget to konfliktudløsende pejlemærker, og det blev præciseret, at forhandlingsudvalget kunne udtage nye vitale krav, som er konfliktudløsende, såfremt forhandlingssituationen helt ekstraordinært skulle tilsige det i forbindelse med, at arbejdsgiverne fremsætter krav og/eller modkrav til KTO's krav. I andre situationen kunne konfliktudløsende krav alene udtages af KTO's repræsentantskab.

I forhandlingsaftalen blev bestemmelserne fra forhandlingsaftalen for OK-05 vedrørende betingelser for forlig, herunder muligheder for at udtræde af forhandlingsaftalen, videreført uændret.

Forhandlingsudvalget besluttede – efter drøftelse i KTO's bestyrelse den 26. februar 2008 - på baggrund af KL's og RLTN's fastlåste udspil om en ramme på i alt 12,8 % ikke var til at forudsige, at stille et konfliktudløsende modkrav på en samlet ramme højere end 12,8 %. FOA kunne ikke tilslutte sig dette, idet FOA pegede på, at KTO med den omvendte model ikke indgår forlig om den samlede ramme uden, at organisationerne først havde haft mulighed for at kommet til forhandlingsbordet. FOA foreslog i stedet, at der stilles konfliktudløsende krav om udmøntning af det statistiske konstaterede lønefterslæb samt særlige midler til kvindefagene.

FTF-K og AC nedlagde veto mod dette forslag. I lyset heraf besluttede FOA at udtræde af forhandlingsaftalen.

BUPL udtrådte som tidligere nævnt af forhandlingsaftalen den 6. marts 2008, idet BUPL pr. mail samme dag præciserede, at ”...BUPL's hovedbestyrelse ikke vurderer, at den samlede økonomiske ramme er tilfredsstillende i forhold til pædagogernes lønudvikling”.

Det er vurderingen:

- At der i forhandlingsudvalget flere gange var vilje til at finde løsninger, når der opstod problemer.
- At der i forhandlingsudvalget var forskellige prioriteringer vedrørende den økonomiske ramme for et forlig, samt om prioriteringen af det statistisk konstaterede lønefterslæb. De forskellige prioriteringer kom bl.a. til udtryk i forbindelse med de afsluttende forhandlinger og i drøftelserne om udtagelse af nye konfliktudløsende krav, som modkrav til arbejdsgivernes krav om en ramme på 12,8 %.
- At FOA's udtræden af forhandlingsaftalen gjorde det muligt for KTO, at indgå forlig med KL og RLTN.
- At der i slutfasen var politisk vilje til at opnå utraditionelle løsninger (forhøjelse af den særlige feriegodtgørelse).
- At forhandlingsaftalens bestemmelse om udtræden af forhandlingsaftalen ved OK-08 udgjorde en nødvendig "ventil" for KTO-samarbejdet.
- At der var politisk vilje til at imødekomme KL's idé til skævdeling, som bl.a. favoriserede SOSU-området. I alt blev der på KL-området afsat en skævdelingspulje på 0,75 %. På RLTN-området blev der ikke afsat en skævdelingspulje til organisationsforhandlingerne. Det kan bl.a. ses i lyset af den relative andel på RLTN-området af de forhandlingsorganisationer, som på KL-området havde bidraget til skævdelingen, adskiller sig fra KL-området. Herved var der ikke mulighed for at etablere en skævdeling på RLTN-området, jf. også afsnit 5.

4.5. Konfliktforberedelse

Forhandlingsudvalget drøftede i efteråret 2006, hvorledes konfliktforberedelsen i KTO-regi skulle tilrettelægges ved OK-08. I den forbindelse blev der drøftet 2 modeller: Én "bundniveausmodel", hvor der i forhandlingsaftalen fastlægges en forpligtende bund på fx 10 %, som alle organisationer skal udtage i tilfælde af konflikt. Herefter vil organisationerne alt efter deres konfliktstrategi kunne lægge ovenpå. En anden model, der blev drøftet, var modellen fra OK-05, som giver forhandlingsudvalget en større fleksibilitet til at fastlægge konfliktstrategien. I forbindelse med fastlæggelsen af konfliktniveauet skulle der i denne model tages hensyn til, at konfliktniveauet skal have et omfang, så det arbejdsretsligt anerkendes. Forhandlingsudvalget besluttede i efteråret 2006, at modellen fra OK-05 i givet fald skulle anvendes.

I forhandlingsaftalen blev det endvidere præciseret, at det er forhandlingsudvalget, der vurderer, hvorvidt de konfliktudløsende pejlemærker er imødekommet på tilfredsstillende vis i et KTO-forlig. Vurderer forhandlingsudvalget, at dette ikke er tilfældet, hvilket blandt andet ville være situationen, hvis identiske pejlemærker på begge arbejdsgiverområder kun blev opfyldt på det ene område, men ikke det andet, vil det udløse konfliktvarsel på såvel det kommunale som det regionale område. De organisationer, der var omfattet af forhandlingsaftalen, ville i givet fald være forpligtet til at medvirke i en sådan konflikt.

Forhandlingsudvalget tog endvidere i efteråret 2006 initiativ til, at der blandt de organisationer, der fandt behov for en tidlig koordinering, kunne tages initiativ til, at denne indsats kunne igangsættes i det tidligere efterår 2007, samt at der i det tidlige efterår 2007 teknisk udarbejdes en konfliktvejledning. Konfliktkoordineringen fandt sted i regi af bestyrelsens sekretariatsudvalg (BS). Konfliktvejledningen blev udsendt til KTO's medlemsorganisationer den 23. januar 2008 efter drøftelser i BS.

Som følge af forhandlingssituationen udtog forhandlingsudvalget, som tidligere nævnt, et nyt konfliktudløsende krav om en højere ramme end 12,8 %. En manglende imødekomelse fra både KL og RLTN af KTO's krav ville udløse konfliktvarsel på såvel det kommunale som regionale arbejdsmarked. Forhandlingsudvalget besluttede den 28. februar 2008 at varsle konflikt til iværksættelse fra døgnets begyndelse den 1. april 2008. Forhandlingsudvalget besluttede endvidere, at de konfliktområder, som organisationerne havde udtaget efter drøftelse og koordinering i BS, skulle være det grundlag, der dannede udgangspunkt for konfliktområdet. I forhold til konfliktomfanget besluttede forhandlingsudvalget, at de organisationer, der var omfattet af forhandlingsaftalen, som minimum udtog 10 %.

Der blev imidlertid som følge af forlig med KL og RLTN henholdsvis den 1. og 2. marts 2008 ikke varslet konflikt.

Det er vurderingen:

- At kravet om at identiske pejlemærker på de to arbejdsgiverområder skulle udløse konflikt på begge områder, hvis ikke kravet blev opfyldt begge steder, lagde et stort pres på arbejdsgiversiden – fx i forbindelse med forhandlingerne om én samlet reguleringsordning.
- At den løbende koordinering af organisationernes konfliktstrategier var rimelig, og gav organisationer muligheder for at koordinere i forhold til andre organisationer. Nogle organisationer var på koordineringstidspunktet allerede langt med egen konfliktforberedelse, mens andre organisationer var knapt så langt. Utakt i organisationernes konfliktforberedelse gjorde det for en række organisationer vanskeligt at koordinere – navnlig på områder med fælles overenskomst.
- At koordineringsbehovet var vanskeligt at forudsige, givet det usædvanlige forhandlingsforløb, og hermed også svært at planlægge.
- At KTO's konfliktvejledning, der blev udarbejdet efter en række drøftelser i BS var et meget godt redskab, som kunne anvendes i organisationernes egne videre forberedelser efter behov.
- At den valgte konfliktmodel godt nok tog udgangspunkt i OK-05-modellen, men reelt anvendte "bundniveaus-modellen" på 10 %.

5. Organisationernes forhandlinger – den omvendte model

I dette afsnit vurderes overordnede set forhandlingsforløbet for organisationernes forhandlinger i lyset af den omvendte forhandlingsmodel, der blev aftalt i KTO.

Desuden vurderes koordineringen i KTO-regi af organisationernes forhandlinger.

5.1. Forberedelse og gennemførelse af organisationernes forhandlinger

Organisationernes forhandlinger indledtes efter køreplanen på såvel KL-området som RLTN-området den 22. oktober 2007 med en planlagt afslutning den 29. februar 2008.

Organisationerne afholdte, som forudsat i køreplanerne, deres første forhandlingsmøde med arbejdsgiversiden inden den 30. november 2007.

Undervejs i forhandlingerne blev der, mellem de organisationer, der er repræsenteret i FS, teknisk forhandlet oplæg fra arbejdsgiversiden vedrørende udmøntningsgarantien og gennemsnitsløngarantien.

Den 4. februar 2008 præsenterede KL organisationerne i FS for et oplæg om midler til tværgående formål samt til anvendelse ved organisationsforhandlingerne. RLTN præsenterede organisationerne for et lignende oplæg den 5. februar 2008. Begge oplæg blev senere revideret. Oplæggene blev alene forelagt organisationerne i FS og ikke drøftet i KTO. I forhandlingsudvalget var der dog en enkelt drøftelse den 8. februar 2008 af KL's udspil, hvor flere tilkendegav, at de ikke ønskede at forhandle en særlig lokal rekrutterings- og fastholdelsespulje på 0,5 %.

Der blev på KL-området indgået aftaler med organisationerne med forskellige resultater, med et gennemsnit på 4,5 %, idet der var en "skævdelpulje" på 0,75 %. På RLTN-området blev RLTN's forslag om afsættelse af en særlig relationspulje på 0,5 % afvist ved organisationsforhandlingerne, og der blev derfor ikke indgået aftaler herom, jf. også afsnit 4.4.

I henhold til køreplansaftalerne kunne i alt 16 KTO-aftaler forhandles af organisationerne. Herudover blev det fastlagt, at rammeaftalen om resultatløns opsiges på KTO-niveau og forhandles af organisationerne. Desuden blev der fastlagt særlige forhandlingsvilkår vedrørende kompetenceudvikling og seniorområdet.

I forbindelse med organisationsforhandlingerne er der indgået aftale om resultatløns tilknytning til aftalerne om lokal løndannelse. På seniorområdet er der i en række overenskomster indgået supplerende aftaler til KTO-forliget, som indebærer et øget antal senior dage og/eller rettigheder forud for de 60. år. På nogle områder er der endvidere opnået gennembrud vedrørende kompetenceudvikling – fx ikke uddannedes muligheder for videreuddannelse samt om skriftlige uddannelsesplaner. Der var ikke organisationer, der opnåede gennembrud vedrørende udvidede løndækning i den ulønnede del af barselsorloven. På enkelte overenskomster indenfor FOA blev der dog indgået aftale om forhøjelse af den særlige feriegodtgørelse (udover det KTO-aftalte på 0,45 %).

I nogle organisationers forhandlinger blev der opnået en række mere organisationspecifikke gennembrud – blandt andet om valgfrihed samt vedrørende arbejdstid (lærernes arbejdstidsaftale). Desuden blev der i organisationernes forhandlinger indgået aftale om en lang række lønforbedringer, omklassificeringer, pensionsforbedringer mv.

Der forelå ikke ved organisationsforhandlingerne aftalte regneregler til brug for omkostningsberegninger af de enkelte lønkrav. Arbejdsgiverne tog i forhandlingerne udgangspunkt i det beregningsgrundlag, som lå til grund senest ved OK-02, herunder om beregning af afledte effekter mv.

Det er vurderingen:

- At de første måneder i organisationsforhandlingerne forløb meget trægt på begge arbejdsgiverområder, og at der først kom gang i de reelle forhandlinger efter arbejdsgiverne havde præsenteret organisationerne for oplæg om midler til organisationsforhandlingerne.
- At arbejdsgiverne i den sidste del af forhandlingsforløbet, ved en række organisationsborde generelt var forhandlingsvillige og rimeligt godt forberedt mens arbejdsgiverne ved andre borde blev oplevet som uforberedte og afventende.
- At RLTN's udspil var meget længe undervejs. Dette gav i afslutningen enkelte organisationer en forhandlingsmæssig fordel, men var i de fleste tilfælde en ulempe.
- At det medførte utilfredshed i en række organisationer, at KL ikke var indstillet på at forhandle krav vedrørende lokal løndannelse før der lå en forhandlingsmæssig løsning vedrørende aftalerne om udmøntningsgaranti og gennemsnitsløngarantien, som arbejdsgiverne bruge til reelt at sætte rammevilkårene for hele den lokale løndannelse. Det oplevedes umuligt for disse organisationer at forhandle andre elementer end de, der var fastlagt i udmøntningsgarantien, gennemsnitsløngarantien og finansieringsforslaget.. Blandt organisationerne i KTO-FS var der forskellige prioriteringer vedrørende udmøntningsgarantiaftalen og gennemsnitsløngarantiaftalen, hvorfor egentlige forhandlinger herom først kom i gang efter, at arbejdsgiverne fremlagde et forhandlingsudspil.
- At arbejdsgiverne prioriterede KTO-forhandlingerne.
- At det var vanskeligt at skabe det første gennembrud ved organisationsforhandlingerne. Dette skyldtes bl.a. usikkerhed på arbejdsgiversiden om, hvorvidt der kunne opnås forlig på KTO-området. Indgåelse af delforliget på lærerområdet var det første gennembrud og åbnede op for en lang række efterfølgende delforlig.

Det er vurderingen:

- At den anvendte forhandlingsmodel gav plads til forskellige forhandlingsløsninger, men gav i et vist omfang også arbejdsgiverne forhandlingsmæssige fordele med hensyn til at tage initiativet til fastlæggelse af skævdeling og lignende fordelingsmæssige spørgsmål. I KTO-regi blev der ikke taget eksplicit stilling til skævdelingen. Denne samles dog implicit op via det politiske håndslag i forhandlingsaftalen om, at ingen organisation vil blive efterladt på perronen.
- At det øgede forhandlingsmulighederne for en lang række organisationer, at der ikke forelå en fællesaftale om regneregler til udgiftsberegning.
- At arbejdsgiverne på en lang række andre områder holdt ”stædigt fast” med henvisning til regnereglerne, og at dette i en lang række tilfælde medvirkede til at forhale forhandlingerne, og nogle steder forhindrede fleksible forhandlingsløsninger.
- At det i nogle organisationsforhandlinger var vanskeligt at opnå enighed med RLTN om udmøntning af de 0,08 %, der opstod, som følge af, at omkostningerne af øvrige generelle forbedringer var billigere på RLTN-området end på KL-området.

5.2. *Koordinering af organisationernes forhandlinger*

Af forhandlingsaftalen fremgår, at der i KTO-regi sker en løbende koordinering af organisationernes forhandlinger. Det er i den forbindelse forudsat, at organisationerne i koordineringen er åbne om såvel status mv. i forhandlingsprocessen som om forhandlingsresultaterne. Koordineringen er primært sket i regi af BS. På møderne har bl.a. været drøftet lokal løndannelse, herunder finansiering, udmøntningsgaranti mv. Der blev under forhandlingerne i 2008 afholdt møde i BS-regi ca. en gang hver anden uge.

Det er vurderingen:

- At koordineringen i bl.a. BS-regi generelt gav organisationerne et godt overblik over status i forhandlingerne, og også var med at skabe en vis ro i forhandlingssystemet.
- Den omvendte model stiller særlige krav til koordineringen, hvilket især kom til udtryk ved forhandlingerne om finansieringen af lokal løn på RLTN-området, hvor arbejdsgiverne kunne spille på, at der blandt organisationerne var en forskellig opfattelse af, hvor meget der skulle anvendes på ny løn. En række delforlig fik betydning for andre organisationers forhandlingsmuligheder for at kunne indgå delforlig på et niveau, svarende til KL-området. Der blev dog i slutfasen af forhandlingerne løsnet fra RLTN's side, således at den faktiske forlodsfinansiering af lokal løndannelse varierer mellem organisationerne.

6. Forhandlingsresultat

I dette afsnit beskrives og vurderes forhandlingsresultatet. I afsnit 6.1. sættes fokus på det aftaleresultat, der blev indgået den 1. marts 2008 med KL og den 2. marts 2008 med RLTN.

FOA udtrådte af KTO's forhandlingsaftale den 26. februar 2008 og BUPL den 6. marts 2008, hvorefter disse organisationer ikke var omfattet af KTO-forliget med henholdsvis KL og RLTN. Konsekvensen heraf er nærmere beskrevet i afsnit 6.3.

6.1. KTO-forliget

På CFU-området blev der den 18. februar 2008 indgået forlig på en samlet ramme på 12,8 %. I modsætning til tidligere forlig var den statslige ramme detaljeret beskrevet, herunder angivet en skønnet værdi for udmøntningen til ny løn og skøn for udmøntning fra reguleringsordningen.

Efter køreplansaftalerne skulle forhandlingerne på KTO-området afsluttes den 15. februar 2008 med KL og den 20. februar 2008 med RLTN. Som følge af bl.a. igangværende forhandlinger på det statslige område blev disse forhandlinger reelt udsat til den 18. februar 2008 med KL og den 20. februar 2008 med RLTN. På forhandlingsmøderne den 18. februar 2008 og den 20. februar 2008 kunne der dog ikke opnås enighed om rammen, jf. også afsnit 4.1. og 4.4.

Det var forhandlingsudvalgets vurdering, at en direkte oversættelse af det statslige forlig ville indebære, at et kommunalt forlig på 12,8 % reelt ville blive ringere end på det statslige område, bl.a. som følge af forskellige udgangspunkter. Lønudviklingen havde i den forrige overenskomstperiode været dårligere på det kommunale/regionale arbejdsmarked end på det statslige arbejdsmarked – bl.a. havde den lokale løndannelse ikke fungeret som forventet. Efterslæbet som herved opstod, ville således lægge beslag på en større del af rammen end på det statslige område.

Efter bestyrelsesmødet den 26. februar 2008 fremsatte forhandlingsudvalget et nyt tilbud til arbejdsgiverne. Tilbuddet lød på 13,1 %. Dette tilbud blev afvist af arbejdsgiverne blandt andet med henvisning til aftaleresultatet på det statslige område.

Efter fornyet drøftelser i forhandlingsudvalget fremsatte organisationerne omfattet af forhandlingsaftalen den 29. februar 2008 et nyt forslag om en ramme på 12,8 %, men indeholdende en forbedring af den særlige feriegodtgørelse, svarende til en værdi af 0,4 %. Værdien af forbedringen af den særlige feriegodtgørelse indgår ikke i beregningen af reguleringsordningen.

KTO's forslag indebar således reelt set en højere ramme end 12,8 % - nemlig 13,12 %, samtidig med at arbejdsgiversiden kunne fastholde, at rammen teknisk set fortsat var 12,8 %. Som følge af, at værdien holdes udenfor reguleringsordningen, forbedres lønudviklingen varigt med 80 % af de 0,4 % (0,32 %) i forhold til lønudviklingen på det private arbejdsmarked.

Den reelle værdi af KTO's forslag er således bedre end KTO's oprindelige forligstilbud på 13,1 %, som blev afvist af arbejdsgiverne. KTO's forslag blev imødekommet af de kommunale og regionale arbejdsgiverparter, og der blev indgået KTO-forlig henholdsvis den 1. marts og 2. marts 2008.

KTO-forligene indebærer bl.a.:

- At de generelle lønstigninger alene sikrer reallønnen. De generelle lønstigninger incl. forhøjelsen af den særlige feriegodtgørelse giver 7,93 % i løbet af overenskomstperioden. Dette gav på aftaletidspunktet en sikkerhedsmargen på 0,63 % i forhold til Det Økonomiske Råds skøn om, at forbrugerpriserne i alt vil stige med 7,30 %.
- At der er aftalt en kompensation på 0,2 % for fryns på det private arbejdsmarked. Værdien heraf indgår ikke i beregningen af reguleringsordningen.
- At alle ansatte på 60-62 år og derover får ret til 2-4 seniordage om året med sædvanlig løn. For visse ansatte opnås seniordage fra det 58 år.
- At der øremærkes barselsorlov til mænd, samt at lønperioden under barselsorlov udvides.
- At frihed med sædvanlig løn til forældre ved barns sygdom udvides til også at omfatte barns 2. sygedag.
- At kompetenceudvikling af de ansatte øges og der indføres ret til årlig medarbejderudviklingssamtale (MUS).
- At der kommer øget fokus på de ansattes trivsel, sundhed og tryghed.
- At der skal aftales et obligatorisk tillæg til TR.

KTO-forliget blev godkendt af KTO's repræsentantskab den 7. marts 2008. KTO's repræsentantskab tog samlet stilling til KTO-forligene med henholdsvis KL og RLTN.

Alle organisationer omfattet af KTO-forligene på nær Dansk Funktionærforbund stemte i den efterfølgende stillingtagen ja til aftale- og overenskomstresultatet. Ja-procenten lå højt i alle organisationer. I stort set alle organisationer lå ja-andel over 60 %, og i de fleste på den anden side af 70 %.

Af KTO's vedtægter følger, at en organisation, der ikke kan tiltræde KTO-forliget, af den grund bliver forpligtet af KTO-forliget. I lyset heraf overgik forhandlingerne på Dansk Funktionærforbunds område herefter til forlignstitutionen. Den 13. maj 2008 indgik Dansk Funktionærforbund forlig med KL. Dette blev ved urafstemning godkendt den 26. maj 2008.

Det er vurderingen:

- At der med KTO-forliget og organisationernes resultater indenfor rammen af 12,8 % er opnået det bedste resultat i 20 år.
- At der med forliget blev opnået et økonomisk resultat, som sikrede en højere lønudvikling end på det private arbejdsmarked, idet i alt 0,6 % (værdien af den særlige feriegodtgørelse og kompensation for personalegoder) holdes uden for beregningen af reguleringsordningen. Desuden indgår finansieringen fra 3-partsaftalerne til seniorrettigheder og voksenelevløn ikke i beregningsgrundlaget for beregningen af rammen eller reguleringsordningen.
- At aftaleresultatet indebærer, at reguleringsordningen forventes at udmønte en væsentlig mindre andel af det samlede aftaleresultat sammenlignet med tidligere aftaleresultater, jf. også afsnit 6.2.
- At profilen i aftaleresultatet er meget positiv. I det 1. år udmøntes således 5,71 % (inkl. reguleringsordningen). Ved OK-05 udmøntes det 1. år kun 2,91 % (inkl. reguleringsordningen og trinprojektet).
- At KTO fungerede som sikkerhedsnet bl.a. via sikringen af reallønnen gennem de generelle lønstigninger, samt sikrede perspektivrige gennembrud. Det gælder fx indførelsen af seniorrettigheder, øremærkning af barselsorlov til mænd og obligatorisk tillæg til TR.
- At øvrige vilkårsforbedringer for de ansatte til en vis grad druknede i den meget stærke fokus på lønforbedringskravene.
- At flere organisationer vurderer, at det samlede økonomiske resultat på 12,8 % var godt, men at det efterfølgende "blegnede noget", bl.a. som følge af konflikten på andre områder og mediedækningen.
- At flere organisationer vurderer, at de mange væsentlige forbedringer i organisationernes egne forhandlinger var afgørende for, at der kunne indgås et KTO-forlig.
- At FOA og BUPL – der udgør knapt halvdelen af de ansatte indenfor KTO-området - ikke fandt rammen på 12,8 % tilfredsstillende, og derfor udtrådte af forhandlingsaftalen. FOA fandt desuden ikke, at der med KTO-forliget blev skabt tilstrækkelig mulighed for at tilgodese kvindefagene.

Det er vurderingen:

- At det generelt var problematisk for KTO, at knapt halvdelen af de ansatte indenfor KTO-området ikke kunne tilslutte sig KTO-forliget. På den anden side muliggjorde forhandlingsmodellen, at hverken et flertal eller et mindretal kunne blokere for hinanden. Der var desuden forskellige begrundelser mellem BUPL og FOA for udtræden af KTO's forhandlingsaftale.
- At det var utilfredsstillende, at KL og RLTN i slutfasen var meget bundet af rammen aftalt på det statslige område. Det var desuden hæmmende for forhandlingerne på det kommunale og regionale arbejdsmarked, at CFU-forliget ikke levede tilstrækkeligt forhandlingsrum for en "oversættelse" til det kommunale og regionale arbejdsmarked.
- At det var positivt, at der fra de statslige lønmodtagerorganisationer var opbakning til den særlige forhandlingsløsning i slutfasen.
- At flere organisationer finder, at det var positivt, at KL udviste selvstændig forhandlingsduelighed i den helt afgørende slutfase.

6.2. Størrelse og fordeling af den forhandlingsmæssige ramme

Med den omvendte forhandlingsmodel fastlægges rammen ikke i KTO. På det planlagte afsluttende møde i slutningen af februar 2008 stillede arbejdsgiverne imidlertid krav om en samlet ramme på 12,8 %, svarende til forliget på det statslige område. I lyset heraf blev den samlede ramme en del af forhandlingerne på KTO-niveau.

Rammen indgår dog altid indirekte i KTO's forhandlinger via en beregning af den skønnede værdi for udmøntning af reguleringsordningen, samt mere indirekte via forhandlingsaftalens politiske håndslag om, at alle organisationer skal opnå et tilfredsstillende resultat.

Med forliget i starten af marts måned er hovedvægten af KTO-forliget lagt i overenskomstperiodens 1. år, jf. nedenfor.

Den økonomiske fordeling af aftaleresultatet ved OK-08 på de enkelte overenskomster på KL-området			
2008	2009	2010	I alt
5,84 %	4,22 %	2,74 %	12,8 %

Værdien af reguleringsordningen i forhold til det samlede aftaleresultat er desuden meget lav i forhold til tidligere overenskomstresultater, jf. nedenfor.

Værdien af reguleringsordningen i pct. af det samlede aftaleresultat

OK-89	OK-91	OK-93	OK-95	OK-97	OK-99	OK-02	OK-05	OK-08
42,3 %	48,1 %	30,0 %	33,1 %	34,6 %	22,2 %	37,9 %	23,9 %	16,1 % ¹

Den økonomiske fordeling af det samlede aftaleresultatet i KTO-forligene fremgår af nedenstående:

KL-området	I alt
Generelle lønstigninger ²	7,93 %
Øvrige forbedringer ³	0,37 %
Centrale organisationsforbedringer ⁴	3,13 %
Lokale organisationsforbedringer ⁴	1,37 %
I alt	12,8 %

RLTN-området	I alt
Generelle lønstigninger ²	7,93 %
Øvrige forbedringer ⁵	0,29 %
Centrale organisationsforbedringer ⁴	2,89 %
Lokale organisationsforbedringer ⁴	1,69 %
I alt	12,8 %

Den forskellige økonomiske fordeling af aftaleresultatet skyldes primært, at der på det regionale område blev afsat mere til lokal løndannelse end på KL-området. Ved OK-08 udgør KTO's andel af det samlede forlig på KL-området 64,8 %, organisationernes centrale forbedringer udgør 24,5 % og de lokale forbedringer udgør 10,7 %. Ved OK-05 udgjorde KTO's andel 63 %, organisationerne centralt 21 % og det lokale niveau 16 %. Til sammenligning var fordelingen ved OK-99: KTO 78 %; organisationerne centralt 8 %; lokalt 14 %.

¹ Skønnet ved indgåelse af KTO-forliget.

² Inkl. særlig feriegodtgørelse, udmøntning fra reguleringsordning og kompensation for personalegoder.

³ Inkl. udmøntning fra gennemsnitsløngarantien (0,07 %).

⁴ Der er tale om et gennemsnitstal.

⁵ Inkl. udmøntning fra gennemsnitsløngarantien (0,03 %).

For både FOA's og BUPL's vedkommende indebar forlig på deres område, at den økonomiske fordeling yderligere øgede organisationernes andel via en øget ramme på op til ca. 0,7 %. Desuden blev der for en række grupper vedkommende afsat mindre til lokal løndannelse og mere til centrale organisationsforbedringer.

Det er vurderingen:

- At det var forliget på det statslige område, og arbejdsgivernes krav om en samlet ramme på 12,8 % som medførte, at rammen direkte blev til et KTO-anliggende.
- At balancen mellem, hvad der udmøntes via reguleringsordningen og hvad der samlet indgås aftale om ved overenskomstfornyelsen, er blevet bedre, idet reguleringsordningens værdi af det samlede aftaleresultat skønnes at blive lavere end tidligere.
- At der ved OK-08 blev fundet en rimelig balance i den økonomiske fordeling mellem KTO-forbedringerne og organisationernes centrale forbedringer henholdsvis lokale forbedringer.
- At organisationernes økonomiske andel af det samlede forhandlingsresultat til centrale forbedringer er blevet øget yderligere ved OK-08. Omvendt er det lokale niveaus økonomiske andel af det samlede aftaleresultat blevet mindsket, navnlig på KL-området, idet andelen af midler til finansiering af den lokale løndannelse er mindre ved OK-08 i forhold til bl.a. OK-05.
- At arbejdsgivernes krav til lokal løndannelse, herunder bl.a. afsættelse af midler til lokal løn kun lykkedes i begrænset omfang på enkelte større organisationsområder. Fx opnåedes gennembrud vedrørende aftalerechten for visse ledergrupper. Til gengæld lykkedes det generelt organisationerne at få præciseret, at resultatløsaftaler ikke indgår i udmøntningsgarantien.

6.3. FOA og BUPL i konflikt

Forhandlingsforløb

På BUPL's område blev der den 11. april 2008 fremsat et mæglingsforslag til urafstemning. Forslaget blev forkastet den 13. maj 2008. Ca. 60 % stemte nej til mæglingsforslaget, hvorefter BUPL gik i konflikt den 19. maj 2008.

På FOA's område afsluttede forligsmanden uden resultat mæglingen mellem henholdsvis KL og RLTN og FOA, men også Sundhedskartellet den 11. april 2008. De varslede arbejdsstandsninger indledtes herefter den 16. april 2008 på nogle områder og på andre områder den 28. april 2008.

FOA indgik den 5. maj 2008 forlig med KL. Ved urafstemning den 29. maj stemte ca. 73 % ja til forliget. Den 23. maj 2008 indgik FOA forlig med RLTN. Ved urafstemning den 6. juni 2008 stemte ca. 61 % ja til forliget.

Den 13. juni 2008 indgik BUPL forlig med KL. Samme dag indgik også Sundhedskartellet forlig med RLTN og KL. Ved urafstemning den 25. juni 2008 stemte 87,5 % ja til forliget på BUPL-området. Samme dag stemte 86,7 % af medlemmerne på Sundhedskartellets område ja til forliget på Sundhedskartellets område.

Indgreb udeblev

Samlet set var der på det kommunale og regionale arbejdsmarked konflikt for en eller flere organisationer fra den 16. april 2008 til den 16. juni 2008. Ved tidligere overenskomstfornyelser, hvor der blev varslet konflikt på enkelte organisationsområder, er der typisk grebet ind fra regeringens side efter kort tids konflikt med henvisning til vitale samfundsinteresser mv.

Den 6. juni 2008 udtalte statsministeren i TV2 Nyhederne, at: *"Ingen skal tro, at de får mere ud af det end de 12,8 procent. Dels vil det være unfair over for de andre offentlige områder, dels ville det blive umuligt at forhandle i fremtiden, hvis det hedder sig, at man bare kan vente på, at der kommer et regeringsindgreb"*. Den 12. juni 2008 udtalte statsministeren endvidere under Folketingets afslutningsdebat, at *"Det må være muligt at indgå overenskomster på sundheds- og pædagogområdet inden for samme ramme som størstedelen af det offentlige arbejdsmarked selv har forhandlet på plads"*.

Forlig

KTO's formand har på det ekstraordinære repræsentantskabsmøde den 6. marts 2008 og efterfølgende i en række pressemeddelelser understreget, at det ligger i forhandlingsmodellen, at organisationer kan udtræde af forhandlingsaftalen, og selv føre forhandlingerne. Men også, at det er helt afgørende, at værdien af reguleringsordningen, som lå til grund for KTO-forliget ikke forringes.

Beregningen af værdien af de enkelte forlig, herunder organisationernes forlig, som blev indgået i begyndelsen af marts måned kan opgøres på mange måder, idet der i de enkelte forlig, som led i forhandlingerne, kan være indgået favorable aftaler, som ikke umiddelbart kan læses i udgiftsberegningerne.

På FOA/KL-området skønnes rammen for det samlede forlig at udgøre ca. 13,4 %. Som led i organisationernes forhandlinger blev der på KL-området forhandlet en "skævdelingsspulje", hvor FOA blev tilgodeset i den aftalemæssige fordeling heraf. FOA's udtræden af forhandlingsaftalen ændrede ikke herved. FOA's endelige aftaleresultat skal ses i lyset heraf.

På RLTN-området blev der ikke aftalt en skævdeling, jf. også afsnit 5. På RLTN-området indgik FOA efter egne oplysninger en aftale, som indebar en samlet udgiftsramme på ca. 13,5 %.

På BUPL-området blev der indgået aftale om forbedringer på i alt 30 mio. kr., som KL begrundede med forventede besparelser på lederområdet.

På Sundhedskartellets område blev endvidere indgået en aftale med en samlet værdi på ca. 13,3 %. Det vurderes, at knapt halvdelen af den samlede forbedring på 0,5 % i forhold til KTO-forliget blev opnået gennem en yderligere forbedring af den særlige feriegodtgørelse, som ikke indgår i beregningsgrundlaget for reguleringsordningen.

Samtlige generelle forbedringer i øvrigt, der blev aftalt i KTO-forliget i begyndelsen af marts måned, blev også tiltrådt af FOA og BUPL – tilsvarende generelle forbedringer blev også aftalt på Sundhedskartellets område.

Under overskriften ”Løsninger findes i forhandlingssystemet” udtalte KTO’s formand den 13. juni 2008:

”Der er fundet frem til forhandlingsløsninger, hvor der er udvist respekt i forhold til såvel de konfliktende organisationers særlige krav og til det forlig, der blev indgået i begyndelsen af marts måned, og som 43 organisationer i KTO tilsluttede sig. Dette er forudsætningerne for den danske model”.

Lønkommission

I såvel FOA’s forlig på KL-området og på RLTN’s området som i BUPL’s forlig med KL (RLTN) er det præciseret, at KL er opmærksom på de pågældende organisationernes ønsker om en lønkommission, og at ”hvis der nedsættes en lønkommission til at analysere og fremkomme med forslag vedrørende løndannelsen i den offentlige sektor, tilkendegiver KL (RLTN) at ville deltage konstruktivt heri”.

Der har i løbet af sommeren være en lang række meldinger samt drøftelser i forskellige regi om nedsættelse af en (lige)lønskommission. Både finansministeren og statsministeren har i den forbindelse tilkendegivet, at de er positive, men at det er en klar forudsætning at der er en tydelig opbakning fra fagbevægelsens side, og at der er et bredt grundlag. Nedsættelsen af en lønkommission er pr. 18. september 2008 fortsat uafklaret.

Det er vurderingen:

- At forliget på det statslige område og herefter forliget på KTO-området satte spor for forhandlingerne for de konfliktende organisationer.
- At det lykkedes FOA, BUPL og Sundhedskartellet at få mere end de 12,8 %.
- De aftalte forbedringer på disse områder har kun marginal betydning for værdien af reguleringsordningen for de organisationer i KTO, der indgik forlig i marts måned.
- At flere organisationer finder, at de aftalte forbedringer på FOA og BUPL områderne lå indenfor det, der kan benævnes det ”kontrollerede frirum”, men også at forbedringerne skal ses på baggrund af, at arbejdsgiverne under forhandlingerne i februar/marts måned klart tilkendegav, at der ikke var mere at komme efter.
- At etableringen af et fintmasket nødberedskab, i kombination med at konflikten var begrænset til et mindre antal kommuner og et begrænset antal medarbejdere i regionerne, var medvirkende til at skabe bred opbakning og forståelse for konflikterne. Det er vurderingen, at arbejdsgiverne generelt blev presset af denne strategi, og havde politisk svært ved at optrappe konflikterne. På BUPL området varslede KL dog lockout fra den 17. juni 2008.

Det er vurderingen:

- At konflikterne kom til at løbe længere end forventet, og dermed kom til at udgøre en betydelig omkostning for de konfliktende organisationer.
- At såvel den parlamentariske situation, afstemningsprocessen (hvor det ene forlig afløste det andet), nødberedskabet, befolkningens opbakning og evt. strategiske overvejelser i regeringen om udmatning af parterne, herunder navnlig af organisationer, kan være årsager til, at der ikke som ved tidligere strejker blev grebet ind.
- At bl.a. truslen om indgriben, befolkningens opbakning, konfliktens varighed, udtømmning af strejkekasser, statsministerens udtalelser og presset på arbejdsgiverne i forskelligt omfang har medvirket til, at der kunne indgås forlig.
- At FOA og BUPL opfattede arbejdsgiverne som meget bundet af regeringen i de afsluttende forhandlinger.
- At regeringens udmeldinger i forhold til nedsættelse af en lønkommission lægger et pres på organisationerne til at finde frem til, hvilke arbejdsopgaver mv. en evt. lønkommission skal have.

7. Samarbejdet med CFU

På forhandlingsudvalgsmødet den 16. maj 2007 drøftedes, hvorledes samarbejdet og koordineringen med CFU skulle tilrettelægges ved OK-08 bl.a. i lyset af den forventede øgede koordinering på arbejdsgiversiden.

Forhandlingsudvalget besluttede, at modellen skulle bygge på en såkaldt "ad-hoc-model", hvor der efter konkret behov kunne tages stilling til en udbygning af det eksisterende samarbejde under overenskomstforløb.

Udgangspunktet var den koordinering, der løbende fandt sted mellem de to formænd og sekretariatschefer, og at der i disse drøftelser kunne tages stilling til en eventuel udvidelse af kredsen, nedsættelse af fælles arbejdsgrupper osv.

Konkret deltog KTO's formand Anders Bondo Christensen i CFU's forhandlingsudvalg som repræsentant for SKAF. Ligeledes var Sine Sunesen, AC både formand i CFU og næstformand for KTO.

Den 7. januar 2008 afholdtes koordineringsmøde mellem forhandlingsudvalget og CFU's forhandlingsudvalg. På mødet drøftedes status samt overvejelser om koordinering vedrørende konkrete emner. Det blev besluttet, at der kunne blive behov for yderligere møder i kredsen. Desuden blev forhandlingsudvalgsmedlemmer fra såvel KTO som CFU opfordret til at gøre formændene opmærksomme på behov for yderligere møder, hvis der skønnes behov herfor. Der blev ikke afholdt yderligere møder i dette forum.

Konkret blev der nedsat en fælles arbejdsgruppe mellem KTO og CFU vedrørende reguleringsordningen, herunder personalegode med henblik på gensidig information og faglig inspiration.

Det er vurderingen: _____

- At den statslige ramme blev så teknisk detaljeret, at det efterfølgende vanskeliggjorde en oversættelse til det kommunale og regionale arbejdsmarked.
- At der under hele forløbet var en tæt koordinering mellem CFU og KTO, der bl.a. betød, at personalegodekravet fik en høj prioritet på begge områder, og hvor CFU fik et gennembrud på dette krav.

8. Pressen

I køreplansaftalerne aftaltes, at der skulle afholdes et første indledende forhandlingsmøde mellem KTO og henholdsvis KL og RLTN i forbindelse med udvekslingen af krav den 10. oktober 2007.

Mødet havde umiddelbart to formål, dels at parterne her fik mulighed for indledningsvist at præsentere kravene for hinanden og dels overfor pressen meddele, at forhandlingerne nu var indledt.

KL's forhandlingsleder og KTO's forhandlingsleder afholdt typisk et fælles pressemøde i forbindelse med indgåelse af delforligene.

Pressedækningen på møderne var massiv, hvilket bl.a. skal ses på baggrund af, at en lang række politiske udmeldinger fra politiske partier på Christiansborg, ændring af formandskabet af KTO, store forventninger fra medlemmerne mv.

Mere generelt kan det konstateres, at pressens dækning af overenskomstforløbet var meget massivt og mere omfattende end tidligere set, samt at pressen i sin dækning i høj grad anvendte arbejdsforskere, som eksperter og en slags "sandhedsvidner" i sine reportager.

Det er vurderingen:

- At pressen generelt set havde bedre viden og indsigt i forhandlingsforholdene end ved tidligere overenskomstforhandlinger.
- At arbejdsmarkedsforskerne har haft en mere fremtræden rolle undervejs i fortolkningen af forhandlingsforløbet og aftaleresultaterne, hvorfor der også undervejs i forløbet har været fokus fra mange sider på at informere disse tæt om forløb mv.
- At forskerne i høj grad kom med detaljerede forudsigelser/spådomme om, hvad der ville komme til at ske i forhandlingerne.
- At pressen i høj grad var optaget af konfliktscenariet lige fra sommeren 2007.
- At pressen og offentligheden i højere omfang end tidligere blev en del af forhandlingsspillet. Blandt forhandlerne var der et større fokus end tidligere på at formidle sine budskaber gennem pressen med det sigte, dels at søge at påvirke forhandlingsforløbet, og dels at sikre folkelig opbakning til organisationernes krav. I visse situationer førte det til en vis "konkurrence" mellem organisationer, samt mellem organisationerne og arbejdsgiversiden, om, hvem der bedst kunne sætte dagsordenen.
- At den massive pressedækning også har ført til en øget forståelse og anerkendelse af offentlige faggrupper.

9. Sundhedskartellet

På forhandlingsudvalgsmødet den 14. september 2006 besluttede forhandlingsudvalget, at udgangspunktet for koordineringen på KTO-niveau vil være på de områder, det vil sige det arbejdspladsrettede område (MED-aftalen) – og i den form, der blev anvendt ved OK-05. Organisationerne kunne herudover i tilrettelæggelsen af deres forhandlinger selv tage stilling til koordineringen med Sundhedskartellet.

De aftalte forhandlingsplaner på Sundhedskartellets område kom til at ligge tæt op ad planerne aftalt på KTO-området. KTO's forhandlingsmøder lå forud for arbejdsgiversidens møder med Sundhedskartellet.

På sekretariatsplan var der løbende kontakter mellem Sundhedskartellet og KTO.

Sundhedskartellet indgik forlig den 13. juni 2008, jf. også afsnit 6.

Det er vurderingen:

- At Sundhedskartellet generelt ikke havde indflydelse på resultaterne i forhandlingerne mellem KTO og henholdsvis KL og RLTN.
- At indholdet i forliget og delforligene blev fastlagt i forhandlingerne mellem KTO og henholdsvis KL og RLTN.
- At forhandlingsresultaterne fra de tværgående temaer, herunder også de generelle lønstigninger og kompensation for personalegoder stort set blev identisk aftalt mellem Sundhedskartellet og henholdsvis KL og RLTN.
- At Sundhedskartellet efter en langvarig konflikt fik lidt mere end de 12,8 %. Sundhedskartellet havde stillet et ultimativt krav om 15 %.
- At den aftalte forbedring i forhold til 12,8 % kun har marginal betydning for værdien af reguleringsordningen for de organisationer i KTO, der indgik forlig i marts måned.
- At Sundhedskartellets aftale om lokal løn, hvor der afsattes 0,8 % i både 2009 og 2010 lagde et pres på en række organisationer i KTO, som ønskede samme finansieringsmodel, som var blevet aftalt på KL-området.

10. Afslutning – fremadrettet spørgsmål

I dette afsnit er bl.a. på baggrund af forhandlingsforløbet givet en række bud på muligt spørgsmål, som eventuelt vil kunne indgå i KTO's forhandlingsudvalgs og bestyrelsens senere drøftelser af, hvorledes OK-11 skal tilrettelægges. KTO's forhandlingsudvalg og bestyrelse fastlægger på et senere tidspunkt, hvornår og hvorledes disse drøftelser skal gennemføres.

Den omvendte forhandlingsmodel – balancen mellem organisationernes forhandlinger og KTO-forhandlingerne

- Hvilken forhandlingsmodel skal anvendes ved OK-11? Hvordan skal balancen mellem organisationernes forhandlinger og KTO-forhandlingerne være ved OK-11?
- Skal der være bedre muligheder i køreplansaftaler for at forhandle et tema ved flere borde, overføre temaer fra KTO til organisationerne og omvendt, eller skal køreplansaftalerne fortsat søge at skabe et entydigt snit mellem, hvad der forhandles af henholdsvis KTO og organisationerne?

Koordinering af organisationernes forhandlinger

- Hvordan sikres en bedre koordinering af organisationernes forhandlinger vedrørende tværgående krav, fx finansieringen af den lokale løndannelse?
- Skal tværgående organisationsaftaler, der blev forhandlet i fællesskab af organisationerne i KTO-FS, fortsat håndteres på denne måde ved OK-11?

Konfliktstrategier mv.

- Hvordan skal konfliktforberedelsen foregå ved OK-11?
- Hvordan kan det bedst undgås, at utakt i organisationernes konfliktforberedelse vanskeliggør koordineringen?

KTO-krav

- Skal forhandlingsterminerne ændres, således at der bliver længere tid til at drøfte og udtage KTO's krav?
- Skal der tidsmæssigt sigtes efter at lægge forhandlingerne og udtagelsen af KTO's krav tættere på forhandlingskadencen på det statslige område?
- KTO's tekniske bemærkninger til KTO's krav bliver udarbejdet forud for forhandlingerne med arbejdsgiverne, og anvendes som led i KTO's egen prioriterings- og afklaringsdrøftelser. Hvordan sikres, at de tekniske bemærkninger fortsat kan anvendes hertil, og på den anden side ikke bliver så detaljeret, at de reelt låser forhandlingerne fast?

Forhandlings- og beslutningsstruktur

- Er balancen i forhandlingsmodellen, hvor der blev udarbejdet 1 forhandlingsaftale, samt nedsat 2 forhandlingsdelegationer, som forhandler indenfor en KTO-paraply, rigtig i lyset af opsplittningen af KL-området og RLTN-området?
- Er beslutningsstrukturen byggende på bl.a. valggruppevetoet optimalt i alle beslutningssituationer?
- Skal der også ved OK-11 være mulighed for at udtræde af KTO's forhandlingsaftale? Er muligheden for udtræden en nødvendig sikkerhedsventil eller skal muligheden begrænses?

Forhandlingsspor/politisk spor

- Forud for OK-08 blev der indgået 3-partsaftaler indeholdende en række emner, som vedrører det mere traditionelle aftaleområde
  - Er der nye emneområder som på tilsvarende vis i fremtiden med fordel kan søges løst via lignende aftaler?
  - Var 3-partsaftalerne et "one night stand" eller er der flere i vente? Hvor meget kan aftalesystemet holde til?
- På KTO's repræsentantskabsmøde den 2. oktober 2007 og igen på KTO's ekstraordinære repræsentantskabsmøde den 7. marts 2008 satte KTO's formand fokus på balancepunkter mellem den såkaldte politiske vej og forhandlingsvejen. KTO's formand pegede her på vigtigheden af, "at vi i den kommende overenskomstperiode i fællesskab i KTO og i organisationerne får drøftet balancepunkter for det politiske niveau og for aftalesystemet, som er tilpasset tiden, og som ikke tager luften ud af aftalesystemet". Hvor er balancepunkterne ved OK-11?
- Hvordan påvirker nedsættelsen af en evt. lønkommission balancepunkterne, og hvordan kan en evt. lønkommissions arbejde og opfølgning herpå håndteres i forhandlingssystemet i forhold til OK-11?